สมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ละเลิกรปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้วจริงหรือ?*

The Members of the Communist Party of Thailand, Who Used to Carry Out Their Activities at the Permanent Base in Nan Province Have Changed Their Proletariat Class Consciousness?

*พรทิพย์ แซ่เตียว***

Porntip Sae-Teio

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอข้อคิดว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน เป็นระบบคิดชี้นำการปฏิบัติเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงสังคมตามลัทธิมาร์กซที่พรรค

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ในโครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาสังคม โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังหล่อหลอมอย่างมาก โดยสมาชิกพรรคฯ จะต้องดัดแปลงระบบคิดของตนเองให้มีระบบคิดใหม่ตามทิศทางของพรรคฯ แต่ปรากฏว่า พรรคฯ ไม่สามารถปลูกฝังหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแก่สมาชิกพรรคฯ ได้ตามหลักลัทธิมาร์กซ จนนำไปสู่ความพ่ายแพ้ของขบวนการปฏิวัติในจังหวัดน่าน ปัจจุบันสมาชิกพรรคฯ เหล่านั้นได้แปรเปลี่ยนระบบคิด จุดยืน และการปฏิบัติทางสังคมแตกต่างกันเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิก และกลุ่มต่อต้าน

Abstract

This article is to reveal the change in the proletariat class consciousness of the members of the Communist Party of Thailand (CPT), who used to carry out their activities at the Permanent Base in Nan Province. Proletariat Class Consciousness is the Marxist revolutionary paradigm for social change which the CPT have adopted in indoctrinating their members. However, the CPT's failure to imbue all their members with strong unwavering faith has resulted in the fall of Permanent Base in Nan Province in 1983. Since then, the proletariat class consciousness of the members of the CPT has changed dramatically. Now, only a few members of the CPT in Nan Province maintain strong proletariat class consciousness and carry on their activities with revolutionary spirit. Most completely lost their former ideology or have even turned against the CPT.

ในอดีต สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ได้สร้างประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางชนชั้นจนปรากฏข้อเท็จจริง โดยการเปิดเผยของฝ่ายรัฐบาลว่า ในช่วงปี 2508-2520 จำนวนของผู้เข้าร่วมกับ พคท. ในชนบทได้ทวีจำนวนมากขึ้น มีจังหวัดที่เป็นเขตแทรกซึมของพรรคคอมมิวนิสต์ฯ มากกว่า 40 จังหวัด หรือราว 1/2 ของประเทศ[1] การขยายตัวของจำนวนผู้เข้าร่วมกับ พคท. ในยุคนั้น สะท้อนถึงศักยภาพของสมาชิก พคท. ที่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ[2] ในลักษณะปฏิบัติปฏิวัติ สู้รบ นำการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งระบบ เป็นวิทยาศาสตร์ ก้าวหน้า เสียสละ และยืนหยัดในผลประโยชน์ของชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีด จึงทำให้ขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของ พคท. เติบโต และเข้มแข็ง

แต่เมื่อสังคมไทยได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปตามทิศทางของทุนนิยมผูกขาดข้ามชาติ ที่ทำลายทุนชาติ จนทำให้นายทุนชาติ นายทุนน้อย ช่างฝีมือ และเกษตรกรล้มละลาย กลายเป็นแรงงานรับจ้าง และเป็นชนชั้น-กรรมาชีพมากขึ้น เกิดเป็นปรากฏการณ์ชนชั้นหนึ่งมั่งคั่งร่ำรวย อีกชนชั้นหนึ่งอดอยากยากจนอย่างแสนสาหัส แล้วเหตุใดเล่า ขบวนการของ พคท. ในช่วงทศวรรษ 2520 จึงอ่อนแอแทบสูญสลายไปจากเวทีการต่อสู้ทางการเมือง สวนทางกับการเติบใหญ่ของชนชั้นกรรมาชีพ เหตุใด พคท. จึงพัฒนาถอยหลังทั้ง ๆ ที่ชนชั้นกรรมาชีพที่เป็นผู้ใช้แรงงานกาย และผู้ใช้แรงงานสมองได้เพิ่มทวีจำนวนขึ้นทุกวัน รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไม่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมได้กระนั้นหรือ

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ; คุณสมบัติของชาวคอมมิวนิสต์

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2485[3] ด้วยรูปการจิตสำนึกหรือระบบคิดที่มุ่งปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมตามลัทธิมาร์กซ-เลนิน ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายขั้นต้น และสร้างระบอบสังคมคอมมิวนิสต์เป็นจุดหมายขั้นปลาย[4]

สำหรับสมาชิก พคท. ต้องดัดแปลงรูปการจิตสำนึกเดิมของตนให้มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ[5] (Proletariat Class Consciousness) เสียก่อน จึงจะเป็นสมาชิก พคท. ได้ เพราะสมาชิก พคท. ถือเป็นกองหน้าของชนชั้น-กรรมาชีพที่จะเป็นแกนกลางนำพาการยึดอำนาจรัฐจากชนชั้นกดขี่ขูดรีดมารับใช้ชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีด โดยเห็นว่า "ชนชั้นกรรมาชีพ" (Proletariat Class) เป็นชนชั้นกรรมกรสมัยใหม่ที่ไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง จำต้องขายพลังแรงงานเพื่อการยังชีพ เป็นชนชั้นที่ดำรงอยู่ตามภววิสัย โดยเป็นแรงงานรับจ้างในสังคมทุนนิยม เป็นห่วงโซ่การผลิตในกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่

อย่างไรก็ตาม ชนชั้นกรรมาชีพเหล่านี้ ใช่ว่าจะมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพทุกคน หากแต่ขึ้นอยู่กับการดัดแปลงรูปการจิตสำนึกเดิม

ของตน โดยต้องมีความตื่นตัวรู้จักขบคิด เอาการเอางานทางการเมือง รับรู้ถึงความจำเป็นของการปฏิวัติและปักใจที่จะเสียสละเพื่อการปฏิวัติ[6] เข้าร่วมการต่อสู้ทางชนชั้น ซึ่งเป็นขั้นต้นของการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่จะยกระดับสู่การมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขั้นสูงกว่าต่อไป นอกจากนี้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังเกิดขึ้นในชนชั้นอื่นได้อีกด้วย โดยการ-ดัดแปลง และละทิ้งโลกทัศน์[7] และชีวทัศน์[8] เดิม หรือทำลายล้างรูปการจิตสำนึกชนชั้นเดิมของตนทิ้ง ซึ่งบุคคลที่ผ่านการดัดแปลงแล้วนี้ ก็จะกลายเป็นนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ และหากปัญญาชนหรือนักวิชาการชนชั้นนายทุนน้อยที่เคยรับใช้ตนเอง หรือรับใช้ชนชั้นปกครองมาก่อนได้ดัดแปลงรูปการ-จิตสำนึกของตนเองเสียใหม่ก็จะกลายเป็น "ปัญญาชนของชนชั้นกรรมาชีพ"

จากเมืองสู่ป่า; รูปการจิตสำนึกเพื่ออำนาจรัฐ

ชาวคอมมิวนิสต์ไทยได้รับเอาระบบคิดลัทธิมาร์กซจากพรรคคอมมิวนิสต์อื่น ๆ ที่มีการเคลื่อนไหวปฏิบัติปฏิวัติมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎีของเลนิน ที่ผ่านการปฏิบัติจนได้รับชัยชนะต่อชนชั้นนายทุนในรัสเซีย หรือความคิดเหมาเจ๋อตงในการปฏิบัติปฏิวัติสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินาในจีน[9] ซึ่ง พคท. ได้นำมาเป็นหลักชี้นำการปฏิบัติปฏิวัติ การวิเคราะห์ลักษณะสังคม การกำหนดนโยบาย เข็มมุ่ง (จุดมุ่งหมาย) ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ผ่านกระบวนการถ่ายทอด ปลูกฝัง และให้การศึกษาไปยังสมาชิก พคท. ซึ่งมีลักษณะและจุดมุ่งหมายปรากฏตามระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับผ่านการอนุมัติของที่ประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4 ปี 2525[10] ดังนี้

> . . . พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นกองหน้าที่มีการจัดตั้งและเป็นรูปการ จัดตั้งสูงสุดของชนชั้นกรรมาชีพแห่งประเทศไทย เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชาติ และประชาชนไทย พรรคนี้ประกอบขึ้นด้วยผู้นำหน้าของชนชั้นกรรมาชีพ และผู้ศรัทธายึดมั่นต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ พรรคถือการต่อสู้เพื่อสถาปนา

ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายขั้นต้น และสร้างระบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น อุดมสมบูรณ์และเจริญรุ่งเรือง เป็นจุดหมายขั้นปลาย . . .

จากกระบวนการถ่ายทอด ปลูกฝัง และให้การศึกษาด้านรปการ-จิตสำนึกของ พคท. ทำให้สมาชิก พคท. เกิดผลงานปฏิบัติที่ส่งผลสะเทือนทางการเมืองจนเป็นที่หวาดกลัวของชนชั้นปกครอง และชนชั้นกดขี่ขูดรีดอย่างมาก และได้นำไปสู่การจับกุม คุมขัง ปราบปราม เข่นฆ่า สมาชิก พคท. จำนวนมาก ทำให้ พคท. ตัดสินใจส่งผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในเมืองเข้าสู่ชนบทและเขตป่าเขาในปี 2505 เพื่อทำการต่อสู้ด้วยอาวุธ และก้าวไปสู่การยึดอำนาจรัฐขั้นเด็ดขาด

ในปี 2506 พคท. ได้ส่งผู้ปฏิบัติงานไปจังหวัดน่าน เพื่อเผยแพร่รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นให้กับชาวขมุ บ้านสบปาง ปี 2507 มีอีกสายงานหนึ่งเข้าไปทำงานปลูกฝังแนวทางการต่อสู้แก่ชนชาติลัวะด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน และปี 2510 พคท. ได้ส่งผู้ปฏิบัติงานไปในเขต ชนชาติม้ง จนนำไปสู่การปะทะแตกเสียงปืนครั้งแรกที่ภูแว เขตงานของจังหวัดน่าน จากนั้น พคท. ได้จัดตั้งกองทหารบ้าน[11] เป็นกองกำลังติดอาวุธของชนชาติม้ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการตีโต้การล้อมปราบได้เป็นผลสำเร็จ และภูแวได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยเขตแรกของประเทศที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้าไม่ได้

ปี 2511 พคท. ได้จัดตั้งหน่วยพื้นฐาน ทหารบ้าน ในเขตภูแว ภูพยัคฆ์ ซึ่งถือเป็นเขตงานที่มีการขยายตัว สามารถยึดพื้นที่ และจัดตั้งมวลชนได้รวม 6 เขตงาน คือ เขต 12 (เขตม้งภูแวน่านเหนือ) เขต 18 (เขตลัวะขุนน้ำปัวน่านเหนือ) เขต 16 (เขตลัวะน่านใต้) เขต 14 (เขตลัวะ ภูพยัคฆ์น่านเหนือ) เขตสาย 3 (เขตผู้ยวนน่านใต้) เขตสาย 6 (เขตม้งน่านใต้) ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นเขต 1 เขต 2 เขต 3 เขต 4 เขต 5 และเขต 6 ตามลำดับ และประกาศเป็นเขตปลดปล่อย โดยมีหมู่บ้านในเขตปลดปล่อยรวมกัน 31 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 8,000-10,000 คน[12]

ปี 2515 ศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เคลื่อนย้ายจากอีสานมาตั้งที่เขต 1 ภูแว จังหวัดน่าน และย้ายไปอยู่ที่สำนัก 708 เขต 4 ภูพยัคฆ์ ในปี 2516

ปี 2519 เกิดรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง 6 ตุลาคม 2519 นักศึกษา และประชาชนที่รอดตายจากการล้อมสังหาร ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวนหนึ่ง ได้เดินทางเข้าสู่ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยนักศึกษา และประชาชนเหล่านั้นได้แยกย้ายทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การทหาร พลาธิการ อำนาจรัฐ และสภาประชาชน หน่วยศิลปิน ครู งานมวลชนในฐานที่มั่น งานมวลชนที่ราบ โรงเรียนการเมืองการทหาร และศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

ชีวิตในฐานที่มั่น; รูปการจิตสำนึกทั้งแดง และเชี่ยวชาญ

หลังจากประสบผลสำเร็จในการต่อสู้ และประกาศเป็น "ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน" ได้ในปี 2511 พคท. จึงถือว่า "ฐานที่มั่น" เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่จะปลูกฝังหล่อหลอม และเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพให้แผ่กระจายไป จนสร้างอำนาจรัฐใหม่อย่างเต็มพื้นที่ทั่วประเทศ เพราะฐานที่มั่นเป็นเขตอำนาจรัฐอิสระ มีรัฐบาลท้องถิ่นของประชาชนดำเนินการปกครองและบริหารงานด้วยตนเอง มีกองทหารบ้านในแต่ละหมู่บ้าน และกองทหารท้องถิ่นในแต่ละเขตเพิ่มเติมจากทหารส่วนกลางหรือกองทหารหลัก ดังนั้นการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกที่เข้มข้น ย่อมทำได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยถือหลัก "ทั้งแดง และเชี่ยวชาญ" ให้สอดคล้องกับอำนาจรัฐใหม่ของประชาชนฝ่ายถูกกดขี่-ขูดรีด เช่น การเรียนการสอนอักษรไทยในความหมายใหม่ คือ เดิมสอนว่า ก เอ๋ย ก ไก่ ข ไข่ ในเล้า เป็นการสอนว่า ก กดขี่ ข ขูดรีด เป็นต้น และโจทย์คณิตศาสตร์ก็มีการปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ในสถานการณ์สู้รบ เช่น ทหารศัตรูขึ้นมาบนภู 100 คน ถูกยิงตาย 25 คน จะเหลือศัตรูกี่คน หรือตั้งโจทย์ว่า สหายเหล่าสัวเก็บข้าวโพดส่งกองทหารได้ 3 เป๊อะ[13] แต่ละเป๊อะมีข้าวโพด 35 ฝัก รวมเป็นข้าวโพดกี่ฝัก เป็นต้น

นอกจากนี้ การปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ พคท. ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้มีการดำเนินการในหลายรูปแบบ ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ คือ การปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพผ่านโรงเรียนการเมืองการทหาร 7 สิงหาฯ การออกหนังสืออธิปัตย์ การจัดสัมมนานักศึกษาปัญญาชน[14] หรือในลักษณะของการถ่ายทอดผ่านจากคำพูดและผ่านจากการอ่านหนังสือ ซึ่งหนังสือพื้นฐานที่สมาชิก พคท. ในระดับนำจะต้องอ่านในขณะอยู่ในฐานที่มั่น คือ แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ กำเนิดครอบครัวของเองเกลส์ รัฐกับการปฏิวัติของเลนิน แอนตี้ดูริ่ง และเราจะทำอะไรดีของเลนิน และหากเป็นนักปฏิวัติทั่วไปจะต้องอ่านหนังสือเรื่องวิวัฒนาการทางสังคม[15] การปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังดำเนินการผ่านกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เพลงและศิลปะการแสดง โดยหน่วยศิลป์ 8-2 ผ่านหน่วยฉายภาพยนตร์เคลื่อนที่ ผ่านวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) ผ่านกิจกรรมการเฉลิมฉลองวันครบรอบการก่อตั้งพรรคฯ 1 ธันวาคม วันแตกเสียงปืน 7 สิงหาฯ วันขึ้นปีใหม่ และในระยะหลังยังมีกิจกรรมรำลึกเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 อีกด้วย

จากการปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการนำของคณะกรรมการบริหารกลางของ พคท. การใช้ชีวิตหน่วยพรรค และการบริหารจัดการงานประจำวันของสมาชิก พคท. ทำให้สมาชิก พคท. มีการปฏิบัติที่สะท้อนรูปการจิตสำนึก 14 ประการ[16] คือ

1. ยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพ
2. ทำงานที่ยากลำบาก และเสี่ยงภัยด้วยชีวิต
3. เสียสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
4. ซื่อสัตย์ ต่อการปฏิวัติ
5. เป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ
6. ใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์
7. ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง
8. วิจารณ์ และวิจารณ์ตนเอง
9. มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบในหน้าที่
10. รับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด

11. รังเกียจการกดขี่ขูดรีด รักการใช้แรงงาน
12. ใช้ชีวิตรวมหมู่
13. มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ และ
14. อ่อนน้อมถ่อมตน

เป็นไปอย่างต่อเนื่องถึง 16 ปี นับตั้งแต่ตั้งฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปี 2511 จนถึงปี 2526

ลักษณะการปฏิบัติ 14 ประการดังกล่าว เป็นรูปธรรมที่สะท้อนคุณสมบัติจิตสำนึกของชาวคอมมิวนิสต์ และใช้วัดระดับการตื่นตัวทางการเมืองว่าอยู่ในระดับ "ทั้งแดง และเชี่ยวชาญ" หรือไม่ และ สมาชิก พคท. ก็มุ่งมั่นในการปฏิบัติอย่างมาก เช่น รักการใช้แรงงาน จะเป็นทัศนะ และกิจวัตรประจำวันของสมาชิก พคท. โดยถือเป็นการหล่อหลอมยกระดับการเป็นนักปฏิวัติอาชีพ ที่มีท่วงทำนองของชนชั้นกรรมาชีพผู้ซึ่งไม่มีสมบัตินอกจากแรงงานที่ใช้สำหรับการดำรงชีวิต ดังนั้น สมาชิก พคท. จึงไม่รังเกียจการใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการใช้แรงงานในกิจกรรมต่าง ๆ ก็ต้องเต็มใจปฏิบัติ เช่น การปลูกผัก การแบกฟืน การเป้ข้าว การสร้างกระท่อมที่พักอาศัยแม้กระทั่ง การขนอุจจาระไปผสมน้ำรดผัก ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นงานประจำวันที่ใช้สำหรับการดำรงชีพ และยังเป็นการแสดงออกของกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องเข้าแบกรับงานที่หนักกว่ามวลชน สมาชิก พคท. จำนวนไม่น้อยจึงมีอาการปวดหลังจากการเป้ข้าว และสัมภาระต่าง ๆ หนักเกินกำลังเพื่อให้มวลชนเห็นว่า ตนรักการใช้แรงงาน เสียสละ และรับใช้สหายแบบ "เป็นวัวงาน" สิ่งเหล่านี้ เป็นผลสะเทือนจากกระแสอิทธิพลการปฏิวัติวัฒนธรรมของเหมาเจ๋อตุง ที่มุ่งเชิดชูผู้ใช้แรงงาน ต่อต้าน โค่นล้มลัทธิขุนนาง ลัทธิพ่อบ้านจนโน้มเอียงไปสู่ปัญหาการละเลยต่อเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องจักรและเครื่องทุ่นแรงอื่น ๆ ที่สามารถจัดซื้อ และลำเลียงขึ้นไปใช้บนภูได้ เช่น เลื่อยยนต์ ซึ่งสามารถประหยัดเวลาในการบุกเบิกพื้นที่เพาะปลูก และใช้คนจำนวนมากไปในการขยายฐานที่มั่นแทนการระดมกำลังส่วนใหญ่ไปกับ "การลงแขก" หรือ "การจัดหน่วยสามัคคี" เพราะยังปรากฏว่า พื้นที่จังหวัดน่านได้รับการสนับสนุนวัตถุปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งข้าวสาร และอาหารกระป๋องจากจีนได้อย่างสะดวก

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือการวิจารณ์ และวิจารณ์ตนเอง ที่ชาวพรรคคอมมิวนิสต์ใช้เป็นอาวุธสำคัญในการช่วยเหลือพรรค และมิตรสหายในการดัดแปลงโลกทัศน์ และชีวทัศน์ โดยถือว่าการวิจารณ์ผู้อื่นเป็นการ *"รักษาโรคเพื่อช่วยคน"* และมีหลักการที่สำคัญคือ *"สามัคคี วิจารณ์ สามัคคี" "ผู้พูดไม่ผิด ผู้ฟังพึงสังวรณ์ พูดก็พูดให้หมดเปลือก" "เข้มงวดต่อตนเอง ให้อภัยต่อผู้อื่น"* โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ *"ความสามัคคีและชัยชนะในการต่อสู้ทางชนชั้น"*[17]

การวิจารณ์ และวิจารณ์ตนเอง ถ้าไม่ยึดหลักการความสามัคคีเป็นที่ตั้ง และไม่ยึดถือเป้าหมายการเอาชนะศัตรู และไม่เอาแนวทางนโยบายหลักของพรรคเป็นแกนหลักในการตรวจสอบความคิด ความรู้ และการกระทำว่าสอดคล้องกับแนวทางนโยบายหลัก และนโยบายเฉพาะหน้าของพรรคหรือไม่ ก็อาจทำให้การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นเครื่องมือสร้างคุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรมของชนชั้นกดขี่ขูดรีด ที่ก่อให้เกิดความแตกแยก และไม่สามัคคีกัน กระทั่งเป็นเครื่องมือ *"ผลักดันมิตรให้เป็นศัตรู"* หรือใช้เป็นเครื่องมือทำลายกันเองได้ ซึ่งในเขตฐานที่มั่นจังหวัดน่าน นอกจากจะใช้การวิจารณ์ และวิจารณ์ตนเองตำหนิจุดอ่อนของสหายแล้ว ยังใช้ระบบการซุบซิบนินทา สร้างค่านิยมทางสังคมกดดันซึ่งกันและกัน เช่น เรื่องชู้สาว เรื่องรักร่วมเพศ เรื่องร้องเพลงเสรี (เพลงรัก ๆ ใคร่ ๆ และเพลงต่างประเทศ) ซึ่งแม้แต่เพลงเดือนเพ็ญที่นายผีแต่งยังร้องกันแทบไม่ได้ เพราะถูกกล่าวหาว่า เพลงเดือนเพ็ญเป็นเพลงนายทุนน้อย ที่ไม่มีลักษณะสู้รบ กระทั่งซุบซิบ และวิจารณ์นายผีนอกเวทีวิจารณ์ที่เป็นกิจจะลักษณะ กล่าวหาว่าเป็นพวกลัทธิแก้ ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางที่โน้มเอียงไปทางจีนเกินไป นอกจากนี้มีผู้ถูกวิจารณ์ และซุบซิบนินทาในทำนองชู้สาวหญิงกับหญิง จนมีการฆ่าตัวตายหรือบางคนก็ก่ออาชญากรรมฆ่ากันเองขึ้นก็มี ซึ่งสหายส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า

> "เรื่องอย่างนี้ มิตรสหายบางส่วนไม่ยึดกุมแนวทางนโยบายของพรรคที่ให้สหาย สามัคคี มวลชนเรือนแสนเรือนล้านไปโค่นล้มศัตรูเป็นปัญหาเร่งด่วน แต่มิตรสหายกลับเห็นสหายเป็นศัตรู และยกปัญหารักร่วมเพศขึ้นเป็นปัญหาเร่งด่วนแทนนโยบายหลัก แทนที่จะรีบช่วยกัน

> โค่นล้มทุนนิยม ศักดินานิยม และจักรพรรดินิยม อย่างนี้ไม่จำเป็นต้องให้ศัตรูมาทำลายเราหรอก เพราะมิตรสหายด้วยกันนี่แหละทำลายกันเองก่อนแล้ว ไม่รู้ว่าจะมาพูดเรื่องปฏิวัติไปทำไมกัน"[18]

ในสมัยที่มีการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไทยมีลักษณะเอียงซ้ายมาก ในกรณีนี้ สหายรำเพลิน[19] เป็นคนหนึ่งที่ถูกวิจารณ์จากสหายคนอื่นในเรื่องสรรพนามการเรียกชื่อ ได้แสดงความคิดเห็นว่า

> "พี่ก็ถูกวิจารณ์ สมัยก่อนพี่มีลุงคนหนึ่งคือพ่อของคุณกลาง สมัยที่อยู่ในกรุงเทพ เขาจะมาบ้านพี่บ่อย ๆ รู้จักกันตั้งแต่ยังเด็ก ๆ ลูกของลุงก็เล่นด้วยกันจนกระทั่งโตมาเป็นสหายด้วยกัน สมัยนั้นพอเจอลุงเราจะเรียกตัวเองว่าอะไรดี เพราะในสมัยนั้นมีลักษณะเอียงมาก ๆ นะ เราจะเรียก "หนู" ก็ไม่ได้ จะเรียก "ฉัน" ก็กระไรนะ เพราะทุกคนจะเรียกตัวเองว่า "ฉัน" เราก็ไม่รู้ จะเรียกตัวเองว่าอะไร ก็เลยเรียกตัวเองว่า "น้อย" ตอนหลังรู้ว่ามีคนอื่นวิพากษ์วิจารณ์ว่า กระแดะ เป็นชนชั้นนายทุนน้อย ดัดจริต ซึ่งตนเองรับไม่ได้ ว่าขนาดนี้เลยหรือ
>
> พี่เคยเป็นไฮเปอร์ไทรอยด์ จนกระทั่งต้องผ่าตัดไป 3 ใน 4 ภายหลังผ่าตัดแล้วเวลาขึ้นเขา เราจะเหนื่อยมาก หัวใจจะเต้นเร็วมาก แต่ไม่มีใครเข้าใจ เราจะโดนวิจารณ์ตลอดว่าอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง ทั้ง ๆ ที่ขึ้นเขาจะหอบมาก น้ำตาไหล แต่คนอื่นไม่เข้าใจ หรือบางครั้งเราไปทำไร่กับคนอื่น ต้องไปดายหญ้า ทำทุกอย่าง เมื่อกินข้าวเสร็จจะมีลักษณะกรดในกระเพาะ ไหลย้อนเหมือนมีกรดเปรี้ยวที่คอ กินข้าวเสร็จไปก้มดายหญ้า ก็จะออกมาตลอด"

จากกรณีของสหายรำเพลินจะเห็นว่า การวิจารณ์กันของมิตรสหายนอกจากจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ภววิสัยภายนอกประเทศ คือ สถานการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมจีนแล้ว ยังมีลักษณะการไม่ได้รับรู้สภาพที่เป็นจริงทางอัตวิสัยของสหายคนอื่น ก็ทำการวิจารณ์กันแล้ว ยิ่งในช่วงที่ปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านนั้น สหายสมาชิก พคท. จะอาศัย *"สรรนิพนธ์ประธานเหมา"* ค่อนข้างมาก เหมือนกับเป็นกฎเกณฑ์ของขบวนปฏิวัติ ที่จะ

ใช้การวิจารณ์ และวิจารณ์ตนเองเป็นอาวุธ และการใช้การวิจารณ์ และวิจารณ์ก็เป็นไปเพื่อความสามัคคี ดังความเห็นของสหายสีดอกคูณ[20] ว่า *"การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้พรรคมีความสามัคคี ก้าวหน้าโดยต้องมีการวิจารณ์ และวิจารณ์ตนเองเป็นประจำ และต้องไม่วิจารณ์เรื่องเล็กน้อย ให้วิจารณ์เรื่องนโยบายของพรรคเป็นหลัก"* ส่วนเนื้อหาของการวิจารณ์สหายสีดอกคูณ มีความเห็นว่า

> "ควรวิจารณ์ในเนื้อหาว่า เราในฐานะเป็นมิตรกัน มีสิ่งใดที่ยังไม่เป็นไปตามนโยบายของพรรค เช่น พรรคมีนโยบายให้ปลูกระดมมวลชนเรือนแสนเรือนล้าน ให้ขยายเขตงาน เราทำได้ดีหรือยัง เช่นนี้ เป็นต้น แต่ที่เห็นบางหน่วยเริ่มต้นก็วิจารณ์ว่า เมื่อวันก่อนคุณร้องเพลงเสรีไม่ควรทำ บางคนถึงขนาดวิจารณ์ตนเองว่า "กระผมขอวิจารณ์ตนเองว่า ผมสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง" จากนั้น ก็มีการนำมาพูดนอกวงจากหน่วยออกมาสู่สำนัก จากสำนักหนึ่งไปสู่สำนักหนึ่ง และจากสำนักหนึ่งก็ไปทั่วเขต และพอออกจากปากก็นินทาว่าร้ายกัน ไปทั่วประเทศ พูดเมื่อไหร่ก็เหมือนเรื่องเพิ่งเกิดเมื่อชั่วโมงที่แล้ว และเรื่องที่พูดก็เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเกี่ยวกับนโยบายหลักสำคัญที่จะต้องเร่งรัดการปลดปล่อยประเทศเลย เช่น เรื่องแต่งงานใหม่ เรื่องหย่าร้าง เรื่องชู้สาว เรื่องกินเหล้าสูบบุหรี่ เรื่องร้องเพลงเสรี จนเหมือนจะเป็นกระบวนการสร้างศีลธรรมโดยถือศีล 5 เป็นสิ่งที่นักปฏิวัติจะต้องรีบปฏิบัติให้เสร็จสิ้นเสียก่อนจึงจะค่อยไปยึดอำนาจรัฐทีหลัง ที่พูดไม่ได้หมายความว่าจะไม่เอาศีลธรรมนะ แต่ควรเป็นศีลธรรมที่กำกับด้วยชนชั้น และสถานการณ์เร่งด่วนที่ชนชั้นกรรมาชีพจะต้อง ได้ชัยชนะมีอำนาจรัฐเสียก่อน"

จากความเห็นของสหายสีดอกคูณดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นของสหายฟ้าแจ้ง[21] ในกรณีที่กล่าวถึงการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ในอดีตที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ปี 2550) ว่า

"เดี๋ยวนี้ไม่มีการใช้ชีวิตหน่วยพรรค ก็ไม่มีกระบวนการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง สมัยก่อนชอบวิจารณ์ปัญหาส่วนตัวกัน บางทีเป็นปัญหาท่าทีเล็กๆ น้อยๆ บางคนก็พูดตำหนิตัวเองก่อนดักหน้าเพื่อป้องกันการถูกวิจารณ์ ในสมัยนั้นเรียกว่า "การรักหน้าตัวเอง" แต่ก็มีไม่น้อยที่มีลักษณะว่า "ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง" คือ สหายนำไม่ค่อยดูตัวเอง เช่น ชอบไปวิจารณ์เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น บางทีก็เป็นตัวเริ่มการซุบซิบนินทาเสียเอง ที่สำคัญปัญหาตัวเองไม่ดูให้ดีกลับไปสอดส่ายสายตาดูแต่สหายอื่น และมีลักษณะกระตุกหางเปียไม่ปล่อยเรื่องมันผ่านไปแล้ว เขาแก้ไขได้แล้ว ก็เอามาเผยแพร่ต่อเนื่อง เช่น บางคนเป็นนักดนตรีเป็นศิลปิน เป็นนักเขียน พอใครชมผลงานของศิลปินคนนี้ สหายนำก็จะรื้อฟื้นประวัติเขาทันทีว่าเขาเป็นคนเจ้าชู้ ทำไมตนเองไม่ทำหน้าที่ชี้นำ ไม่ตรวจสอบว่าเราได้ปฏิบัติตามนโยบายดีหรือยัง มีการวางแผนงาน ใช้ข้อมูล และบริหารจัดการให้ทันสมัยพอที่จะเทียบเคียงตัวต่อตัวกับผู้นำของศัตรูหรือการทำงานของข้าราชการได้หรือไม่ เหล่านี้ไม่มีการวิจารณ์ นี่ก็ 20 กว่าปีแล้ว ยังไม่มีการประชุมสมัชชา 5 เลย เชื่อว่าถ้ามีการประชุมสมัชชา 5 สหายนำก็ต้องออกมาวิจารณ์ตนเองว่ายังนำไม่ดีอย่างขอไปทีโดยแฝงนัยยะที่โทษคนอื่นหรือโทษสถานการณ์ เป็นการแก้ตัวทางประวัติศาสตร์เท่านั้น"

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าลักษณะการปฏิบัติ 14 ประการ จะมีความเข้มข้นในขณะนั้นก็ตามแต่ด้วยความจำกัดด้านรูปการจิตสำนึกที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม และการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ยุทธวิธีของรัฐบาลไทย ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในโลกทุนนิยม และประเทศฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็เปลี่ยนแปลงทั้งระบบคิด ยุทธศาสตร์ยุทธวิธี และด้านการสนับสนุน พคท. จึงมีผลต่อความผิดพลาด เพลี่ยงพล้ำ และพ่ายแพ้ในที่สุด ซึ่งก็ย่อมชี้ชัดว่าสมาชิก พคท.ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ทางวัตถุ การสู้รบ อำนาจรัฐ สิ่งที่มีทั้งหลายได้สูญเสียไปทั้งหมด รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพถูกหรือผิด มีศักยภาพในการยึดถือชี้นำการปฏิวัติได้หรือไม่ มีบทเรียน และข้อพิสูจน์อะไรบ้าง

สำหรับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ปลูกฝังกันมา จะศึกษาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

จากป่าสู่เมือง; รูปการจิตสำนึกที่เปลี่ยนไป

ในปี 2521 พคท. ได้ถูกลาว และเวียดนามประกาศตัดความสัมพันธ์ สืบเนื่องจากปี 2520 ที่พรรคเวียดนาม ได้ยื่นข้อเสนอต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ว่าจะใช้กำลังทหารช่วยปลดปล่อยประเทศไทยให้แบบเดียวกับที่ช่วยประเทศลาวตามหลักสากลนิยมในขั้นแรกอาจปลดปล่อยภาคอีสานก่อน โดยใช้กองกำลังผสมไทย ลาว เวียดนาม มีทหารเวียดนามเป็นกำลังหลัก แต่มติของ พคท. ไม่เห็นด้วยกับแผนการดังกล่าว ทำให้ พคท.จังหวัดน่าน ถอนหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในดินแดนลาวออกทั้งหมด และจีนได้ลดการสนับสนุนกิจกรรมของ พคท. และได้ปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) ที่ตั้งอยู่เมืองคุณหมิง ในเดือนกรกฎาคม 2522

ปี 2523-2525 ทางการไทยได้กำหนดนโยบาย 66/2523 และ 65/2525[22] ขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายรุกทางการเมือง มุ่งสลายกองกำลังของ พคท. แบบ "แยกปลาออกจากน้ำหรือแยกสมาชิกพรรคฯ แยกแกนนำออกจากมวลชน" เปิดโอกาสให้นักศึกษาประชาชนกลับเข้ามาศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ตามปกติ จึงมีนักศึกษา ประชาชนทยอยออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จนถึงต้นปี 2526 ฐานที่มั่นจังหวัดน่านก็ได้สลายตัวลง

การออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านของสมาชิก พคท. และมวลชนในฐานที่มั่นในช่วงปี 2525-2526 จึงอยู่ในสภาพของการแตกกระจาย ขาดการวางแผนเพื่อเตรียมการถอยร่นอย่างเป็นระบบ และไม่ได้เตรียมการเพื่อออกมาปฏิบัติปฏิวัติในเมืองแต่อย่างใด การออกจากฐานที่มั่นของแต่ละคนจึงมีเงื่อนไข และวันเวลาแตกต่างกัน บางส่วนยังยืนหยัด และต่อสู้เคลื่อนไหวในบริเวณฐานที่มั่นเดิม บางส่วนติดต่อพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เพื่ออาศัยหลบภัยชั่วคราว แต่บางคนกลับถูกทหารลาวจับกุมไป[23] บางคนถูกทหารลาวสังหาร บางคนสูญหายไป และมีจำนวนไม่น้อยถูกกักบริเวณอยู่ในประเทศลาวหลายปี บางคน

หลบหนีมาได้แล้ว แต่ยังมีบางส่วนตกค้างอยู่ และไม่สามารถกลับเข้าประเทศไทยได้ หากกลับเข้ามาจะถูกทางการไทยจับกุมด้วยข้อหาหลบหนีเข้าเมือง เพราะไม่มีบัตรประชาชนหรือหลักฐานอื่นใดหลงเหลืออยู่ที่สามารถแสดงได้ว่าเป็นคนไทยจริง ๆ นอกจากนี้ หากหลบหนีเข้ามาได้ ก็ไม่มีที่ดินทำมาหากินอีกต่อไป ขณะเดียวกันทางการลาวก็ไม่ให้สัญชาติว่าเป็นคนลาวอีกด้วย แต่ก็มีบางส่วนเมื่อออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านแล้วได้มุ่งหน้าสู่เขตงานปฏิวัติในภาคใต้ พื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง ประจวบคีรีขันธ์ รวมถึงเพชรบุรี และราชบุรีด้วย และปัจจุบันได้มีการยุติการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธในทุกเขตงานแล้ว

สมาชิก พคท. จังหวัดน่าน จึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การต่อสู้จากเมืองสู่ป่าและจากป่าสู่เมือง ซึ่งแน่นอนว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป

สมาชิก พคท. จังหวัดน่าน; กองหลังของผู้ล้าหลังจริงหรือ?

ปัจจุบัน (ปี 2550) สมาชิก พคท. จังหวัดน่านส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับชีวทัศน์มากกว่าโลกทัศน์เช่นเดิม แม้ว่าในช่วงระยะจากสมัชชา 3 ปี 2504 ถึงสมัชชา 4 ปี 2525 จะมีการสรุปงานในระยะ 20 ปีนี้ว่า ปัญหาหลักของ พคท. อยู่ที่การละเลยความสำคัญของโลกทัศน์ โดยเฉพาะการสร้างพรรคทางความคิด การสร้างพรรคทางจัดตั้ง และการสร้างพรรคทางการเมือง[24] กระทั่งในปัจจุบันนี้ การให้ความสำคัญในระดับชีวทัศน์มากกว่าโลกทัศน์ยังคงมีอยู่ไม่น้อย เช่น การหักล้างคำวิจารณ์ของสมาชิก พคท. ที่มีต่อเลขาธิการพรรคฯ ในเรื่องแนวทางนโยบายที่มักจะมีสมาชิก พคท. จังหวัดน่าน บางส่วนตอบโต้ว่า “มีเกียรติประวัติการต่อสู้เท่าผู้นำหรือเปล่า ถ้าดีไม่เท่าผู้นำก็อย่าวิจารณ์สหายนำ” หรือการคัดเลือกเด็กลูกหลานมวลชนในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน เพื่อมาเข้าเรียนใน “โครงการเรียนรู้กู้บ้านเกิด” ซึ่งมีกฎเกณฑ์การคัดเลือกเด็ก และเยาวชน โดยถือความประพฤติเรื่องชู้สาว และการดื่มสุราของเด็กเป็นเรื่องใหญ่ จนถึงกับคัดออกจากโครงการฯ โดยขาดการวิเคราะห์

เรื่องหลัก เรื่องรอง ในเรื่องความสามัคคีมวลชนเพื่อการปฏิวัติ จึงเป็นการไม่คำนึงถึงผลสะเทือนทางการเมืองต่อมวลชนในฐานที่มั่น และอนาคตของเด็ก และเยาวชน ซึ่งในฐานะนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพจำเป็นต้องมีจิตสำนึกดูแลมวลชน และให้การศึกษายกระดับมวลชน ไม่ว่ามวลชนนั้นจะมีระดับการตื่นตัวทางโลกทัศน์ และชีวทัศน์เพียงใดก็ตาม ตราบใดที่มวลชนยังไม่ได้เป็นปฏิปักษ์ปฏิวัติ ควรต้องรับผิดชอบอย่างถึงที่สุด เพื่อมิให้เกิดภาวะ "ผลักมิตรเป็นศัตรู" ฉะนั้น รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. จังหวัดน่าน ส่วนหนึ่งจึงอยู่ในสถานะ *"กองหลังของแถวหลังในกลุ่มมวลชนที่ล้าหลัง"* มากกว่าการเป็นกองหน้าของกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพตามลัทธิมาร์กซ ซึ่งระบบคิดของสมาชิก พคท. มีความแตกต่างกันด้วยสาเหตุการศึกษา และการปฏิบัติ ดังแผนภาพรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สมดุลกับรูปการ-จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่บิดเบี้ยว ดังนี้

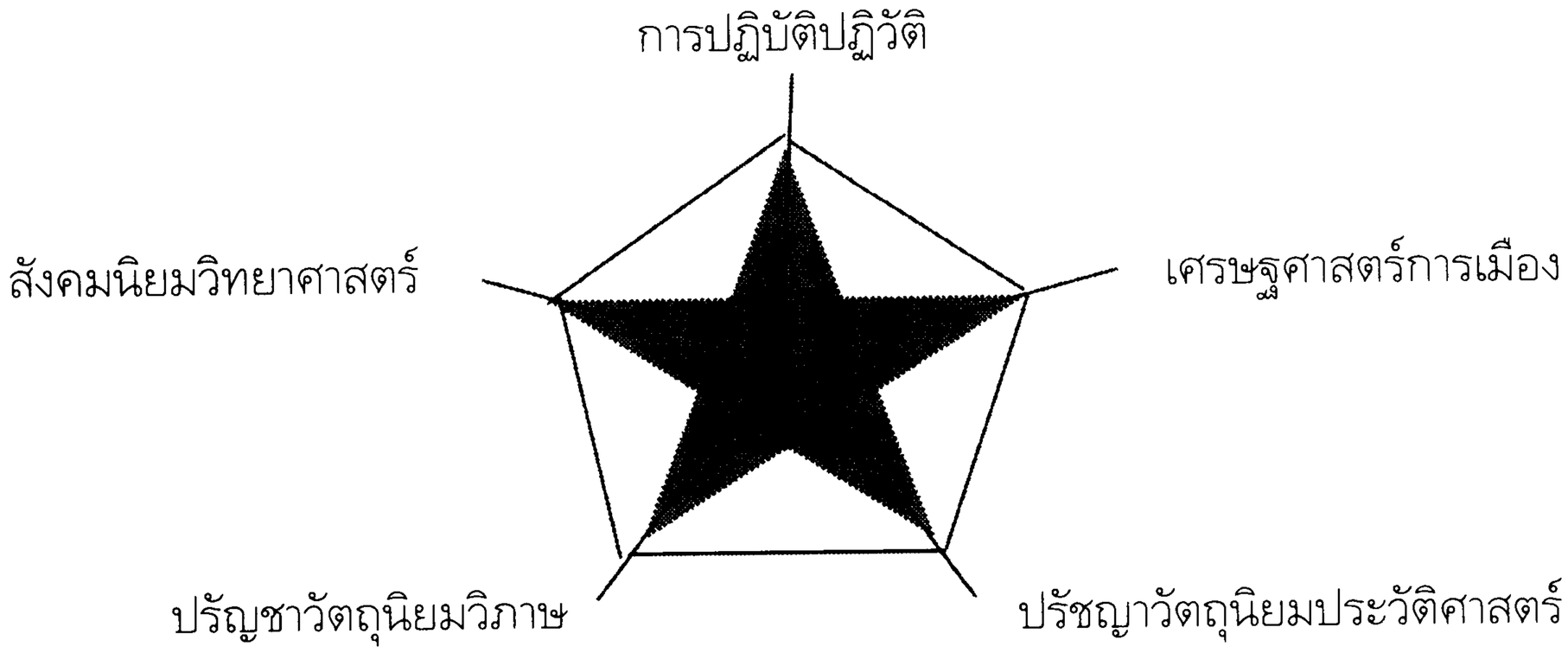

ภาพที่ 1 ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สมดุล

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่า หากสมาชิก พคท. ได้มีการศึกษาเนื้อหาของลัทธิมาร์กซครบ คือ ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ สังคมนิยมวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และได้ปฏิบัติปฏิวัติดัดแปลงตนเอง ทั้งด้านโลกทัศน์ และชีวทัศน์ จะทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในตนเป็นเสมือนดาว 5 แฉกที่สมดุล ที่หากมีการพัฒนา

ตนเองอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นการยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพให้สูงขึ้น และขยายขึ้นด้วย แต่หากเมื่อใดสมาชิก พคท. มีเนื้อหารูปการ-จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพบิดเบี้ยวจะสะท้อนออกโดยแกนใดแกนหนึ่งมีน้อยหรือมีมากเกินไปดังภาพ

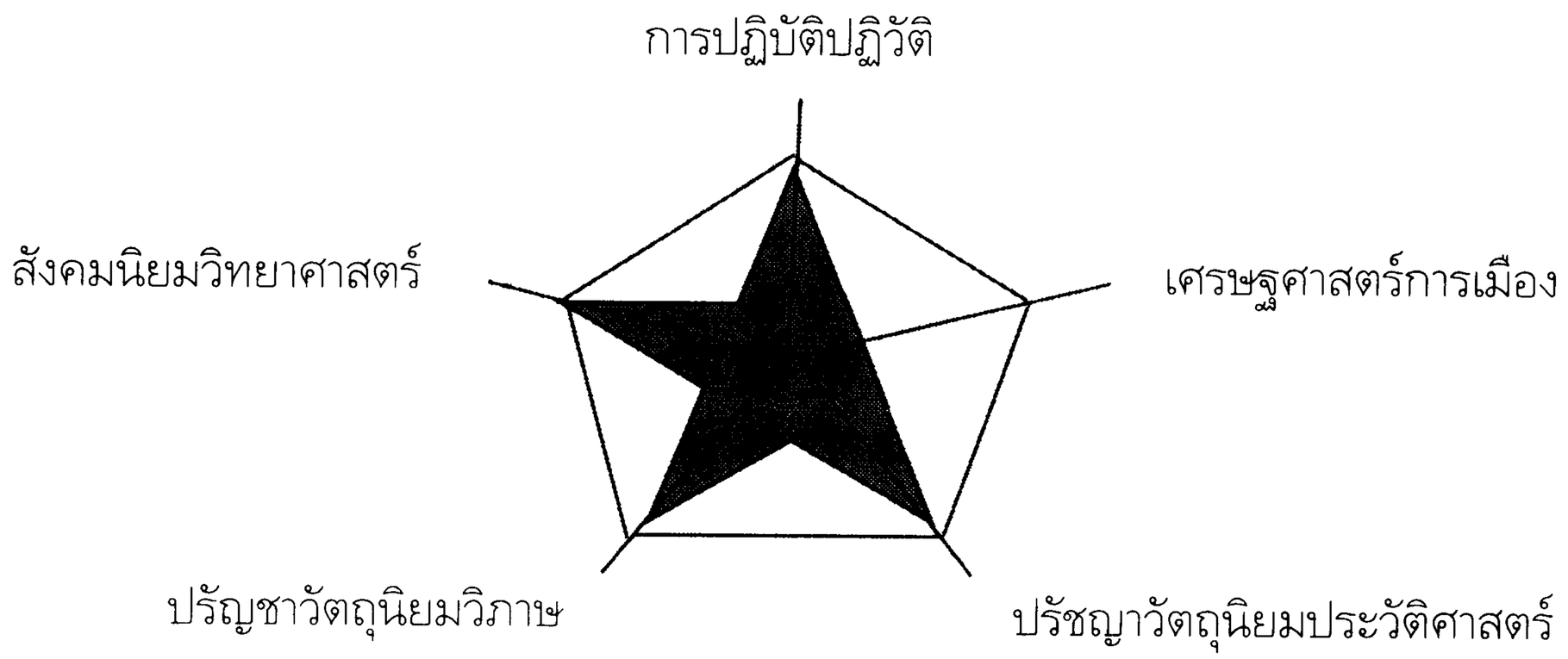

ภาพที่ 2 ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. ที่ขาดการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง

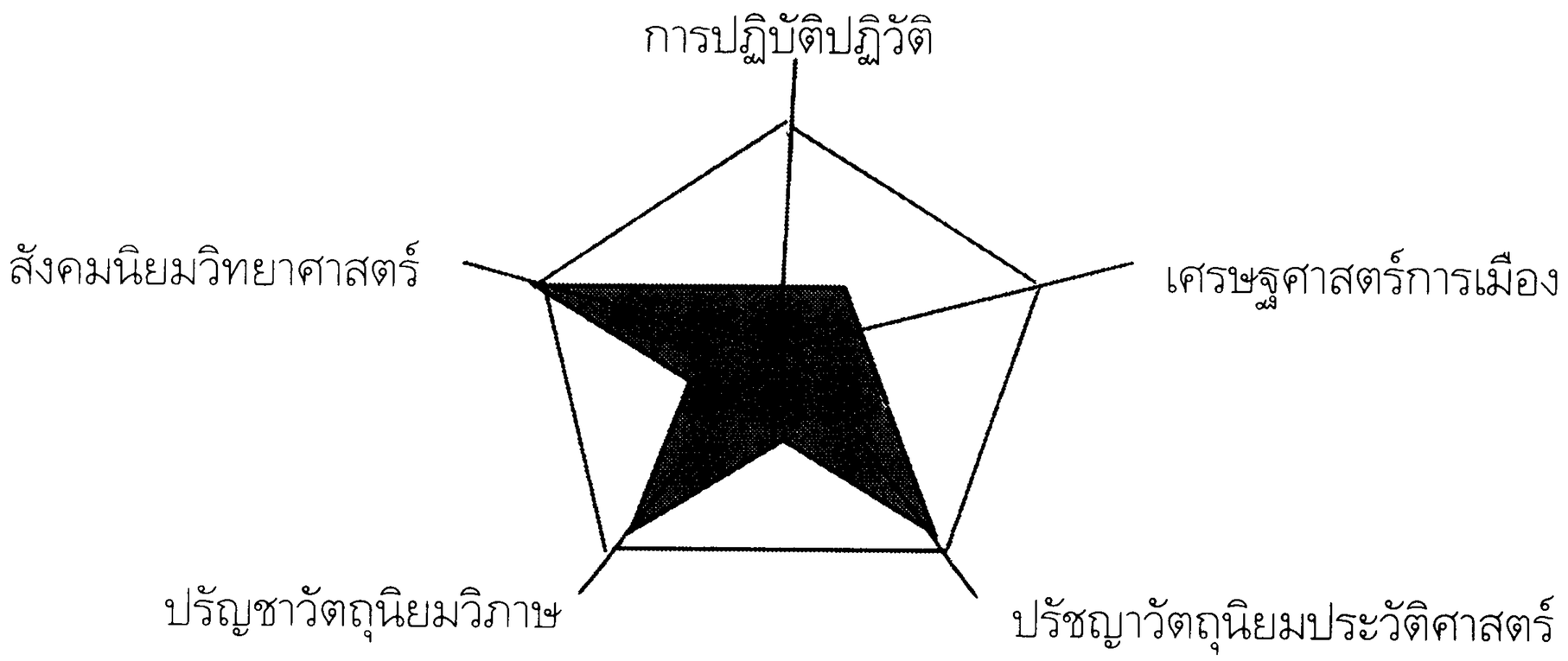

ภาพที่ 3 ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ขาดการปฏิบัติปฏิวัติและไม่ได้รับการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง

หากนำภาพดังกล่าววิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานที่ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในส่วนของปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี และปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ และสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ ส่วนเศรษฐศาสตร์การเมืองแทบจะไม่มีการศึกษากันเลย

นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงความไม่เป็นเอกภาพในระบบคิดของสมาชิก พคท. ที่ไม่อาจใช้ทฤษฎีไปประสานกับความเป็นจริงหรือการไม่มีความรู้ในข้อมูลจากสภาพการณ์ของมวลชนรอบฐานที่มั่น การจัดวางกำลัง และแผนการเข้าโจมตีทางทหาร จึงทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธีตกเป็นรอง ทั้งทางการเมือง และการทหาร อันสะท้อนถึงโลกทัศน์ หรือความรู้ที่มีต่อโลกภายนอกเป็นจุดอ่อนอย่างยิ่ง เนื่องจากไม่รู้จักมวลชน ไม่รู้ปัญหาของมวลชน ไม่รู้ขวัญกำลังใจของมวลชน และที่สำคัญ ไม่รู้การทำงานมวลชนของฝ่ายรัฐบาล กระทั่งไม่รู้แผนการทางทหาร *"แบบรู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง"* ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะฝ่ายการข่าว และฝ่ายทำงานมวลชนของ พคท. มีจำนวนน้อยเพียง 8-10 คน แต่กลับจัดวางกำลังหลายพันคนไว้กับการปลูกข้าว และหากินซึ่งเป็นกิจกรรมแบบประจำวัน (routine) มากมาย ทั้งการลำเลียงเสบียงอาหาร การจัดกำลังดูแลกันเองภายในสำนัก คือ เรื่องการอยู่เวรยาม การทำกับข้าว การผ่าฟืน การหาผัก และเตรียมจัดงานเฉลิมฉลอง จากนั้นก็จะนำเรื่องราวประจำวันเข้าที่ประชุม ทั้งเรื่องการจ่ายงาน ศีลธรรมปฏิวัติ และชีวิตส่วนตัวของแต่ละคน และการวิจารณ์ตนเองก็มักวนเวียนอยู่กับเนื้อหาประจำวันภายในสำนัก ที่แทบจะไม่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติปฏิวัติที่จำเป็นต้องใช้ศักยภาพทางความรู้ ข้อมูล และความคิดจิตสำนึกทางชนชั้นกรรมาชีพอันยิ่งใหญ่ของยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ สมาชิก พคท. ส่วนใหญ่จึงไม่มีหูตากว้างไกลต่อความเป็นไปในสังคมเมือง และไม่มีความรู้หรือข้อมูลนอกชายแดนเขตฐานที่มั่น จึงอาจกล่าวได้ว่า สมาชิก พคท. เน้นรูปการ-จิตสำนึกในระดับชีวทัศน์มากกว่าโลกทัศน์ ซึ่งแสดงได้ดังภาพ

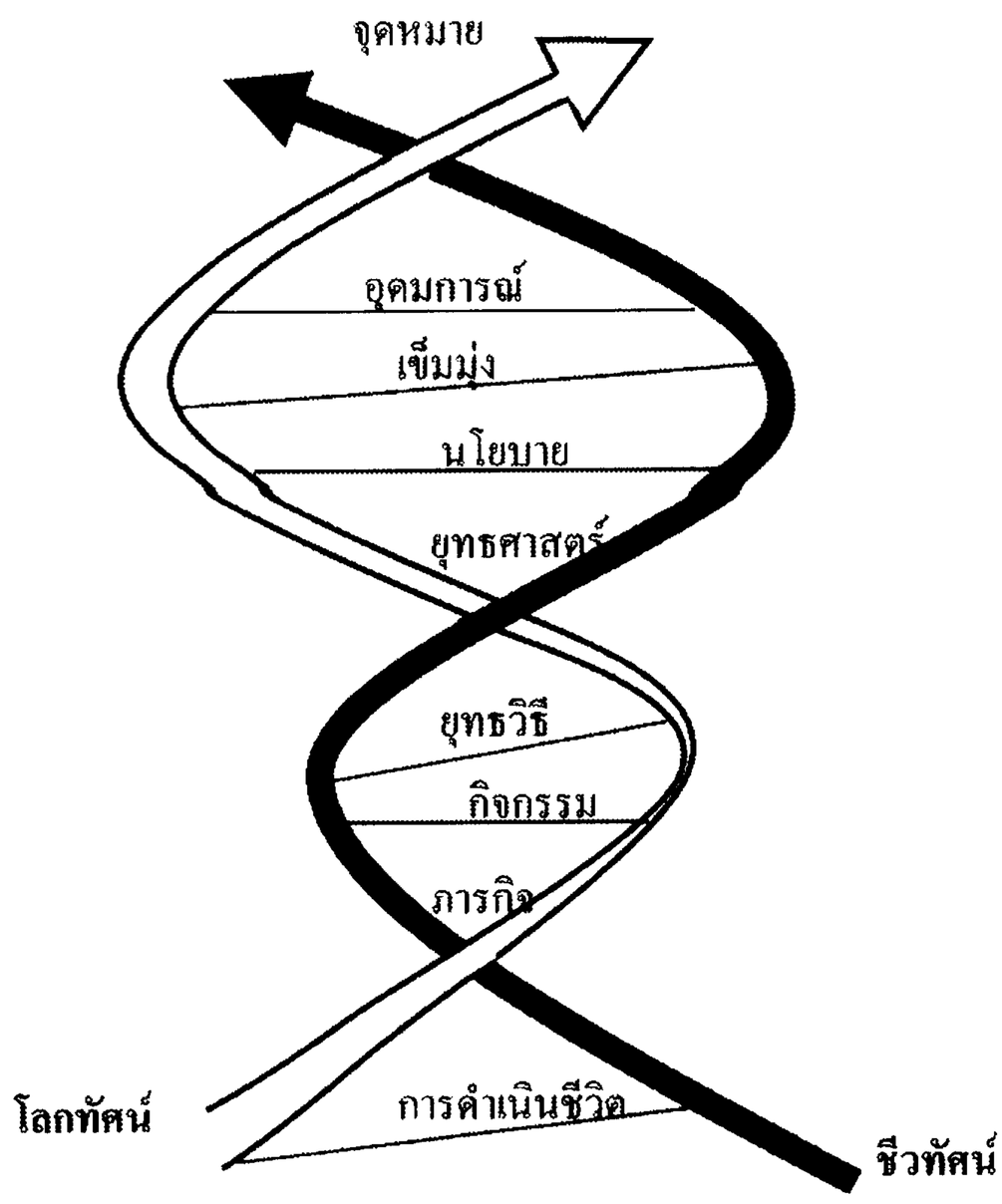

ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์และชีวทัศน์ของสมาชิก พคท.

จากภาพ จะเห็นว่า การพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทางวัตถุนิยมวิภาษวิธีนั้น โลกทัศน์และชีวทัศน์ต่างสะท้อนกลับไปกลับมาตามจุดมุ่งหมายในการดัดแปลงโลกภววิสัยที่สัมพันธ์กับการดัดแปลงโลกอัตวิสัย หรือชีวทัศน์ที่สอดคล้องต้องกันไปกับระดับโลกทัศน์ที่พัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามระยะเวลา เช่น ในระยะปฏิวัติประชาธิปไตยประชาชน นักปฏิวัติจะต้องมีโลกทัศน์ที่ชัดเจนต่อระยะปฏิวัติดังกล่าว และมีชีวทัศน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย หรือในระยะปฏิวัติสังคมนิยม นักปฏิวัติก็ต้องมีชีวทัศน์ที่ยอมรับเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพได้ พร้อมทั้งดัดแปลงตนเองให้สอดคล้องกับระยะประวัติศาสตร์นั้นเป็นอย่างน้อย แต่หากมีการเบี่ยงเบนโลกทัศน์หรือชีวทัศน์ในรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแกนใดแกนหนึ่ง ในช่วงระยะการพัฒนาขั้นใดขั้นหนึ่งก็ตาม จะทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเริ่มหักเหเปลี่ยนทิศทาง ซึ่งเปรียบเหมือนการผ่าเหล่า (mutation) ออกจากลักษณะและคุณสมบัติของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังภาพ

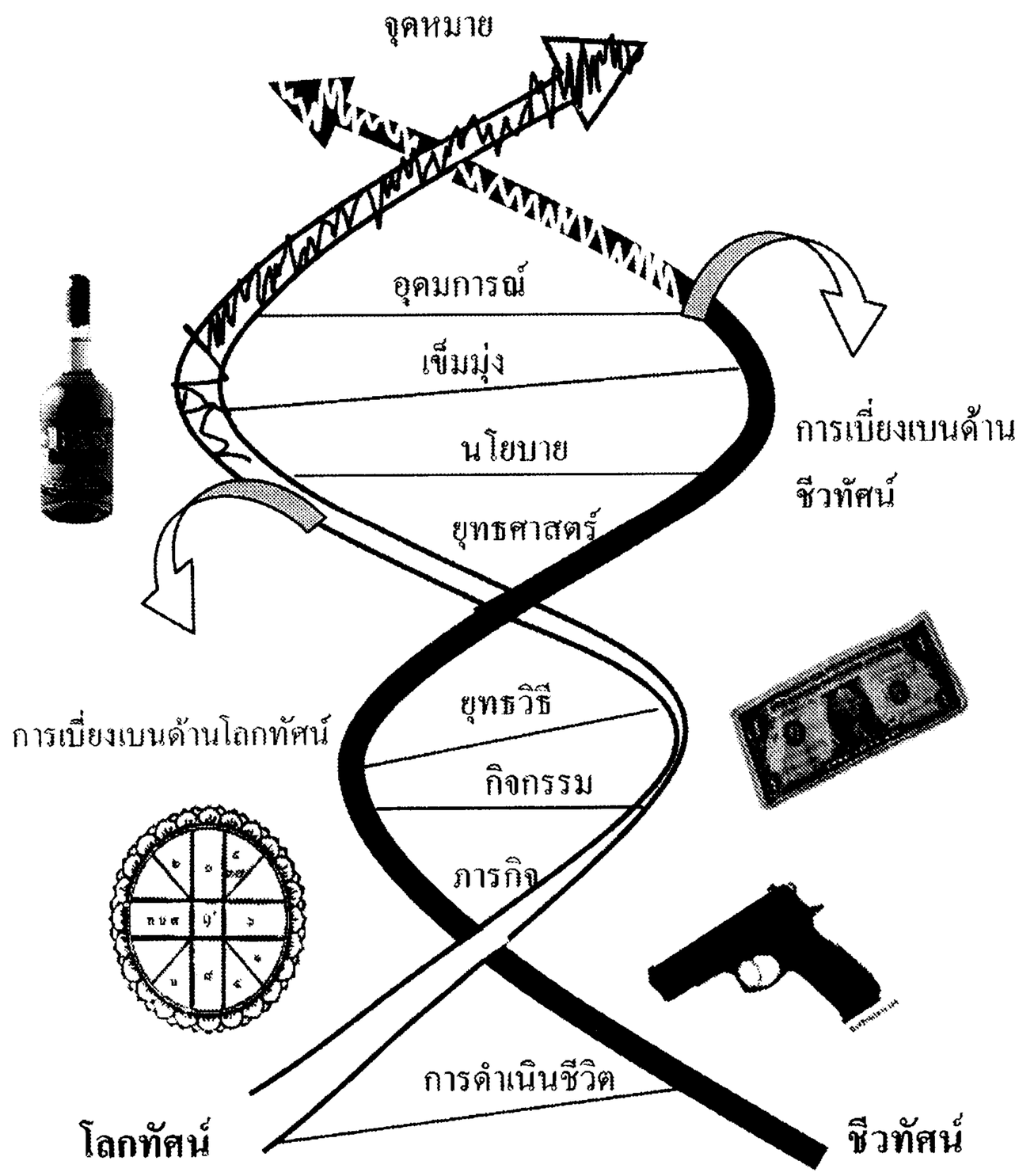

ภาพที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์และชีวทัศน์ของสมาชิก พคท. ที่เบี่ยงเบนออกไปจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

ดังนั้น รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ จะดำรงอยู่ได้ และพัฒนายกระดับได้ดี จึงต้องมีการปลูกฝังหล่อหลอมด้วยกระบวนการของ พคท. ซึ่งเป็นการหล่อเลี้ยง ดูแล รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพโดยตรง แต่สมาชิก พคท. กลับมองไม่เห็นโลกทัศน์ที่ *"เป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาทางประวัติศาสตร์"* กลับเป็นตัวเร่งให้มวลชนหันเหออกจากแนวทางปฏิวัติ ด้วยเหตุเพราะ ชีวทัศน์ไม่งดงาม ทั้ง ๆ ที่มวลชนได้มีระดับความตื่นตัวสอดคล้องกับนโยบาย และยุทธศาสตร์ของพรรคแล้ว มิฉะนั้น กรณีการฆ่าตัวตายของนักศึกษาหลายรายในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน หรือกรณีการกล่าวหาโจมตีสมาชิกระดับนำหลายคนว่าเป็นลัทธิแก้คงไม่เกิดขึ้น หากสมาชิก พคท. เข้าใจการพัฒนารูปการจิตสำนึกระหว่างโลกทัศน์และชีวทัศน์เพียงพอ พวกเขาจะต้องมีบทบาทในการ *"สามัคคีมวลชน และสร้างพรรคในทุกมิติ"* ไม่เพิกเฉยต่อ

บรรยากาศซุบซิบนินทา กระทั่งเป็นต้นตอของการโหมกระพือโจมตีชีวทัศน์มากกว่าโลกทัศน์ ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้กระบวนการสร้างงานทางความคิด กระบวนการสร้างงานทางจัดตั้ง และกระบวนการสร้างงานทางการเมืองไม่ก้าวหน้าแล้ว ยังมีผลให้คนที่ตื่นตัวทางความคิดในระดับหนึ่งแล้ว หลีกเลี่ยงที่จะเข้าร่วมกระบวนการทางจัดตั้ง และกระบวนการทางการเมืองของพรรคเสีย

เนื่องจากการออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านของสมาชิก พคท. และมวลชนในฐานที่มั่นในช่วงปี 2525-2526 อยู่ในสภาพของการแตกกระจาย ขาดการวางแผนเพื่อเตรียมการถอยร่นอย่างเป็นระบบ และไม่ได้เตรียมการเพื่อออกมาปฏิบัติปฏิวัติในเมืองแต่อย่างใด สมาชิก พคท. และมวลชนปฏิวัติที่ออกจากฐานที่มั่นจึงต้องดิ้นรนหางานทำเพื่อการดำรงชีพส่วนใหญ่จึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก แต่ก็มีบางส่วนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีทำให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อ บางส่วนประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพซึ่งมีอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น เจ้าของโรงงาน รับจ้าง เกษตรกร นักวิชาการ ค้าขาย แพทย์ ทนายความ นักการเมือง เป็นต้น กล่าวได้ว่า สมาชิก พคท. เมื่อออกจากป่าสู่เมืองแล้ว ปัจจุบันบุคคลเหล่านั้นมีรายได้และฐานะทางชนชั้นที่แตกต่างกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

จากสภาพการณ์ทางภววิสัยที่เปลี่ยนไปดังกล่าว ทำให้ต้องกำหนดตัวชี้วัดการวิเคราะห์ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ว่ารูปการจิตสำนึกยังมีอยู่หรือแปรเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไรโดยพิจารณาจากเกณฑ์ชี้วัด 3 ประการ คือ

1) มีทฤษฎีลัทธิมาร์กซหรือเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอยู่หรือไม่

2) มีผู้ยึดถือเอาทฤษฎีลัทธิมาร์กซมาเป็นระบบคิดและปฏิบัติตามระบบคิดนั้นหรือไม่

3) มีผลจากการปฏิบัติตามข้อ 2) หรือไม่

จากการที่ผู้เขียนได้มีโอกาสใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่ม สัมภาษณ์รายบุคคล และสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) จำนวน 22 คน ผู้เขียนพบว่า

ส่วนใหญ่ยังคงมีความทรงจำดี สามารถพูด และอธิบายเนื้อหาตามหลักทฤษฎีลัทธิมาร์กซได้อย่างคล่องแคล่ว มีหลายคนให้ความเห็นตรงกันว่า ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง และสังคมคอมมิวนิสต์ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์สังคมที่สุด มีเพียงส่วนน้อยที่ได้ละทิ้งทฤษฎีลัทธิมาร์กซในการวิเคราะห์สภาพการณ์ทางภววิสัยไปแล้วอย่างสิ้นเชิง โดยเห็นได้จากการหันไปนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคชะตาราศี บูชาเจ้าพ่อเจ้าแม่ และไม่เข้าร่วมเหตุการณ์เคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองร่วมกับมวลชนที่ทุกข์ยากใด ๆ อีก ดังนั้น การให้สัมภาษณ์ถึงเนื้อหาลัทธิมาร์กซจึงเป็นเพียงการเล่าความทรงจำสู่กันฟังเท่านั้น จึงสรุปได้ว่า การดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามหลัก

ตัวชี้วัดประการที่ 1 สมาชิก พคท. หลายคนยังคง มีทฤษฎีลัทธิมาร์กซอยู่ในความทรงจำ

สำหรับตัวชี้วัดประการที่ 2 ผู้เขียนพบว่า มีผู้ปฏิบัติตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซในการใช้ลัทธิมาร์กซในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน เพียง 8 คน จากจำนวนทั้งหมด 22 คน ที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่ามีจำนวนน้อยกว่าคนพูด และจำทฤษฎีได้ตามตัวชี้วัด ประการที่ 1)

ส่วนตัวชี้วัดประการที่ 3 คือ ผลการปฏิบัติปฏิวัติของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนพบว่า เหลือเพียง 3 สหาย เท่านั้น ที่ยังคงมีการปฏิบัติปฏิวัติตามลัทธิมาร์กซแล้วได้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ แม้ว่าระยะปัจจุบันจะยังไม่ได้มีอำนาจรัฐเป็นของชนชั้นกรรมาชีพตามอุดมการณ์ แต่การมีจำนวนคนซึ่งตื่นตัวรายใหม่ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เป็นผลจากการปฏิบัติปฏิวัติตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซของสหายทั้ง 3 คน ที่สามารถอธิบาย และใช้ลัทธิมาร์กซแล้วมีคนเห็นด้วย โดยวิธีการจัดกลุ่มศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์เกิดขึ้นจริง มีการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ จริง และมีการผลิตซ้ำด้านอุดมการณ์ในกลุ่มมวลชนทั้งกลุ่มใหม่ และกลุ่มเก่าอย่างต่อเนื่องโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยจริง โดยทั้งสามสหายได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกันว่า *"ที่ใดมีมวลชนที่เคลื่อนไหวต่อสู้ ไม่ว่าจะสู้ในมิติเศรษฐกิจหรือการเมืองใด ๆ ก็ตาม เป็นหน้าที่ของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่จะต้องเข้าไปรู้ร้อนรู้หนาวกับมวลชน และยกระดับมวลชน ณ สนามการต่อสู้นั้น"*

ตรงกันข้ามกับสหายส่วนใหญ่ที่พูดถึงทฤษฎีลัทธิมาร์กซ แต่ไม่ได้นำทฤษฎีลัทธิมาร์กซไปชี้นำการปฏิบัติ ซึ่งย่อมไม่มีผลงานการปฏิวัติใด ๆ ที่เป็นจริง บางคนไม่กล้าเปิดเผยทัศนะ บางคนถึงขั้นปิดกั้นตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเมืองใด ๆ มีบ้างที่เข้าร่วมจัดกิจกรรมรำลึกผู้พลีชีพในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน และมีบางคนยังคงชุมนุมสังสรรค์กันเป็นประจำ ด้วยการพูดคุยเรื่องสัพเพเหระเหมือนชาวบ้านทั่วไป แต่ไม่มีเรื่องราวการต่อสู้ของมวลชนหรือมีสมาชิกรุ่นใหม่ในสังกัดกลุ่มของเขาเพิ่มขึ้น แม้แต่ลูกหลานของกลุ่มคนเหล่านั้นก็ไม่ตื่นตัวทางการเมืองแต่อย่างใด จึงอาจกล่าวได้ว่า ในกลุ่มคน 14 คนที่อยู่นอกเหนือจากที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นกลุ่มคนที่ละเลิกรูปการ-จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้ว ผู้วิจัยจึงไม่อาจจะกล่าวถึงผลงานของการปฏิบัติปฏิวัติที่จะเกิดขึ้นจริงจากคนกลุ่มนี้ได้อีกในปัจจุบัน นอกจากนี้ ในกลุ่มคนเหล่านี้ยังมีบางคนได้เข้าร่วมปฏิบัติงานกับ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน และทำงานเป็นสายข่าวความมั่นคงให้กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ที่คอยรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของมิตรสหายให้ทางการเป็นประจำอีกด้วย

สำหรับบางส่วนที่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้วแปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่น ก็ได้แสดงออกทางวิธีคิดและพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกันไป เช่น บางส่วนเห็นว่า ลัทธิมาร์กซ-เลนินแบบเดิมล้าสมัย ใช้ไม่ได้กับการปฏิวัติอีก บางส่วนเห็นว่า ชนชั้นนายทุนเป็นกองหน้าการปฏิวัติ หาใช่ชนชั้นกรรมาชีพอีกต่อไปไม่ บางส่วนเห็นว่า การนำการปฏิวัติและกำลังดันการปฏิวัติควรเป็นของชนชั้นกลาง เพราะเห็นว่า ชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยมีความอ่อนแอ และหมดภารกิจทางประวัติศาสตร์แล้ว เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า สื่อมีบทบาทสำคัญต่อการแปร-เปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบัน (ปี 2550) มีความชัดเจนมากขึ้นถึงอิทธิพลของสื่อโดยเฉพาะโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และอินเตอร์เน็ต ที่เผยแพร่และการผลิตซ้ำอุดมการณ์รูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพน้อยมากเมื่อเทียบกับสื่อที่เผยแพร่และผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชนชั้นนายทุนผูกขาดอิทธิพล

ศักดินา ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นเงื่อนไขทางภววิสัยสำคัญที่สามารถจะฉุดดึงแย่งยึดพื้นที่ของรูปการจิตสำนึก ซึ่งกันและกันในรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้ ดังภาพ

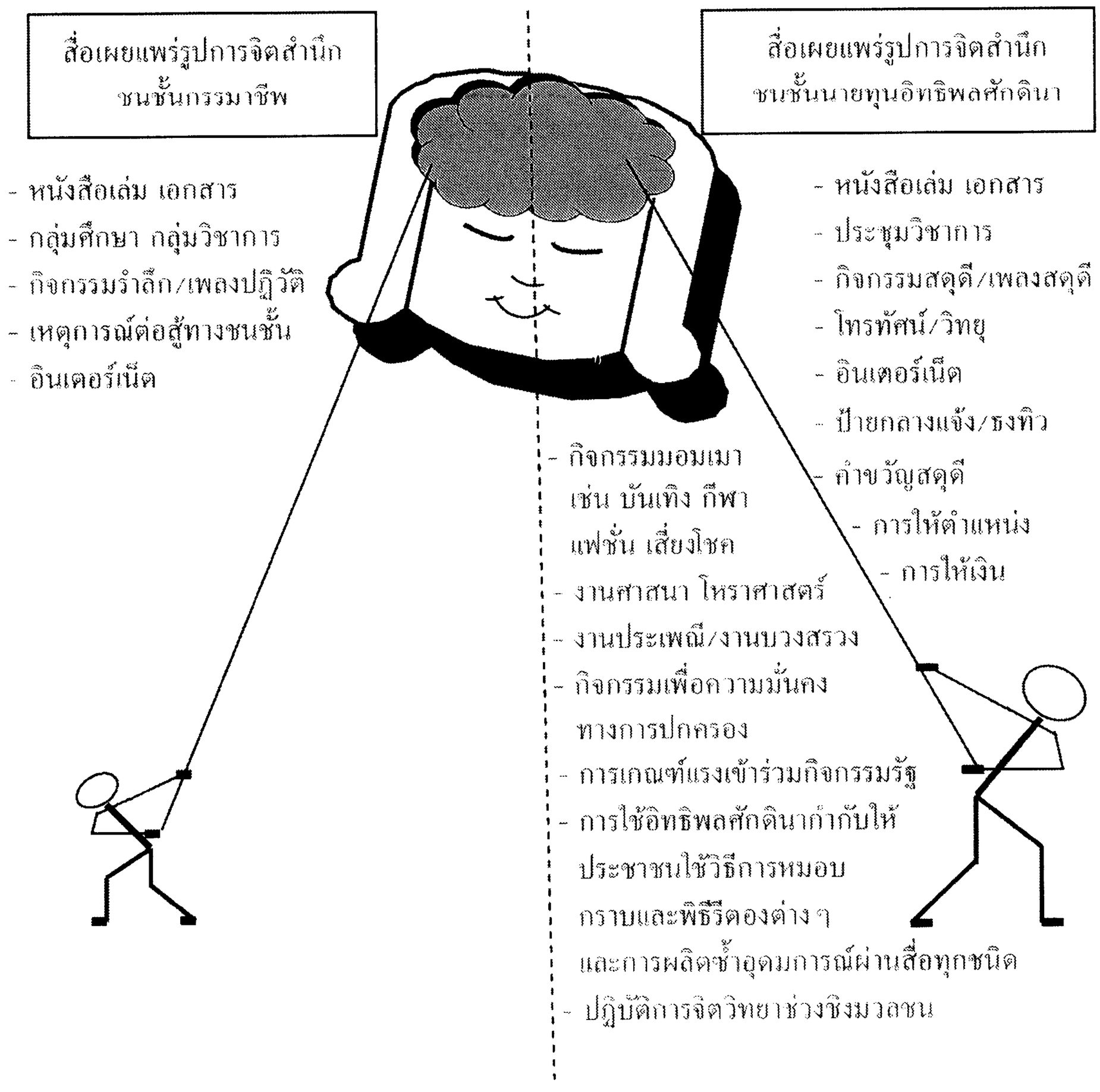

ภาพที่ 6 **แสดงสื่อเผยแพร่รูปการจิตสำนึกที่มีผลต่อการแปรเปลี่ยนรูปการ-จิตสำนึกระหว่างรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินา**

ส่วนเงื่อนไขการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น นอกจากจะมีการแปรเปลี่ยนจากสถานภาพการดำรงอยู่ทางเศรษฐกิจของสมาชิก พคท. เองแล้ว สมาชิก พคท. ยังอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมของการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินา ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะ และอิทธิพลนำในการออกแบบ และเผยแพร่รูปการจิตสำนึกของชนชั้นตนเพื่อให้ชนชั้นอื่นขึ้นต่อ และยอมตาม โดยรูปการจิตสำนึกที่มีอยู่ในสังคมทั้งหลายจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อฐานะการเป็นชนชั้นกดขี่ขูดรีดตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซ และยังเป็นการยืนยันรูปการจิตสำนึกลัทธิมาร์กซที่เห็นว่า ชนชั้นกดขี่ขูดรีดนอกจากจะเอาเปรียบในการแบ่งปันผลผลิตที่เรียกว่า การขูดรีดเอามูลค่าส่วนเกินหรือผลผลิตไปเสียจากผู้ใช้แรงงานแล้ว ยังดำรงตนอยู่เหนือรัฐบาล ทั้งการออกนโยบาย และการจัดวางกำลังคนเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ อันถือเป็นชนชั้นผู้เป็นเจ้าของ และได้ประโยชน์จากรัฐ ซึ่งเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของชาวลัทธิมาร์กซด้วย และมีอีกสิ่งหนึ่งที่ชนชั้นกดขี่ขูดรีดยึดครองเอาไว้โดยไม่ยอมปล่อยมือไปสู่ชนชั้นอื่นเลย คือ การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ผ่านสื่อ และอิทธิพลทุกชนิด ดังคำกล่าวที่ว่า *"ชนชั้นกดขี่ขูดรีด ไม่เพียงแต่ยึดครองเอาผลผลิตจากชนชั้นผู้ใช้แรงงานไปแล้ว แต่ยังยึดโรงงานผลิตรูปการจิตสำนึกอีกด้วย"* [25] ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า การแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. หนีไม่พ้นไปจากการถูกครอบงำและเข้าไปใช้รูปการจิตสำนึกของชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีดเสียเอง เช่น กรณีที่สมาชิก พคท. คนหนึ่งต้องการเข้าร่วมงานรำลึกอนุสรณ์สถานจังหวัดน่าน ต้องถูกสมาชิก พคท. อีกคนหนึ่งไม่อนุญาตให้ไปร่วมงานได้ เพราะสมาชิก พคท. คนหนึ่งนั้นมีฐานะเป็นลูกจ้าง แต่ในอดีตเขาเคยเป็นผู้บังคับบัญชาทางทหารสูงกว่าสมาชิก พคท. ที่กลายมาเป็นเจ้าของกิจการ และอีกตัวอย่าง คือ การที่สมาชิก พคท. คนหนึ่ง ใช้วาจาวางอำนาจต่ออาจารย์ใหญ่คนหนึ่งที่อุปการะเด็กลูกหลานของมวลชนปฏิวัติชาวจังหวัดน่าน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมเหล่านั้น ล้วนเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมแบบศักดินาที่รูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินาได้เข้าครอบงำสมาชิก พคท. นั้นเสียแล้ว เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ผู้นำระดับสูงของพรรคก็มีการชี้นำแบบเลื่อนลอยไม่มีการชี้นำถึงทิศทางการศึกษาเพื่อยกระดับรูปการจิตสำนึกลัทธิมาร์กซ หรือปัญหา "อำนาจรัฐของชนชั้นกรรมาชีพ" จนอาจกลายเป็นการเดินตามหลังมวลชนไปเสียแล้ว ซึ่งจากคำสัมภาษณ์ของ ธง แจ่มศรี เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ให้สัมภาษณ์กับกองบรรณาธิการหนังสือไฟลามทุ่ง และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ไฟลามทุ่ง เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ที่ให้สัมภาษณ์ถึงการใช้ลัทธิมาร์กซในปัจจุบันว่า

> "ลัทธิมาร์กซ ยังคงใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย เพราะหลักการวิทยาศาสตร์สังคมของลัทธิมาร์กซ ที่สอดคล้องกับหลักการวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้นเป็นหลักการใหญ่ ๆ ที่ยังถูกต้อง ยุคไหน ประเทศไหนก็ใช้ได้ ยุคโลกาภิวัฒน์นั้นเปลี่ยนแปลงแต่เทคโนโลยีแต่ความขัดแย้งทางชนชั้นยังคงสูงอยู่เหมือนเดิม เราจึงต้องรู้จักใช้รู้จักพลิกแพลง ต้องไม่ตายตัว ปัญหาอยู่ที่ว่าพรรคปฏิวัติในประเทศต่าง ๆ สามารถยึดกุมหลักทฤษฎีลัทธิมาร์กซ-เลนิน ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่ ปัญหาอยู่ที่ผู้นำไปใช้ และใช้อย่างไร มิใช่หลักการลัทธิมาร์กซนั้นใช้ไม่ได้แล้ว"

หลักการคิดของเลขาธิการพรรคฯ ดังกล่าว ถือได้ว่ามีความชัดเจนต่อจุดยืนการใช้ลัทธิมาร์กซชี้นำการปฏิวัติ แต่เมื่อมีคำถามถึงบทบาท การวางตัวของมิตรสหายในสภาพสังคมปัจจุบัน และรูปแบบการต่อสู้ ธง แจ่มศรี กลับชี้นำว่า

> "...นักปฏิวัติต้องเข้มงวดต่อตนเอง รักษาคุณธรรมปฏิวัติของเราเอาไว้ให้ได้ ปฏิบัติตัวในแนวทางที่ถูกต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ต้องยืนหยัดในภารกิจของตนเองต่อไป แม้จะเผชิญสภาพยากลำบากแค่ไหนก็ต้องฟันฝ่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สัมพันธ์มวลชนรอบตัวอย่างแน่นแฟ้น ต้องยึดหลักศีลธรรมอันดีงามของประชาชนไว้ให้ถึงที่สุด และใช้ความดีของเราส่งผลสะเทือนต่อมวลชน ถือว่าเป็นคุณธรรมเบื้องต้น

...รูปแบบการต่อสู้ไม่ตายตัว ไม่ควรเริ่มจากความต้องการของเรา หากแต่ควรเริ่มจากการพิจารณาสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง โดย

1. เริ่มจากแก้ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ในทางที่ถูกต้อง

2. ถ้าสร้างเศรษฐกิจ-สร้างตัวได้ สามารถแนะนำแก้ปัญหาให้คนอื่นได้ก็ยิ่งดี

3. มิตรสหายบางส่วนอาจไปเป็น อบต. หรืออย่างอื่น ใช้ความคิดในการทำงานสร้างผลงานได้มากมาย มีคนยกย่อง ทำงานอะไรต้องโปร่งใส-ซื่อตรง

4. ประหยัดมัธยัสถ์ นำพาประชาชนก้าวไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีประสบการณ์

5. รู้จักใช้นโยบายบางด้านของรัฐบาลให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

...การต่อสู้นี้ไม่ได้จำกัดในปริมณฑลใด หากเงื่อนไขต่าง ๆ เอื้ออำนวยก็ต้อง ต่อสู้ในทุก ปริมณฑลทั้งด้านความคิด เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม"

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว เห็นได้ถึงความไม่คืบหน้าของการชี้นำการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ เพราะเนื้อหาเน้นแต่การเรียกร้องให้นักปฏิวัติเป็นคนดี รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ และเป็นแบบอย่างด้านชีวทัศน์ แต่กลับไม่อาจชี้นำการปฏิบัติปฏิวัติระดับโลกทัศน์หรือทิศทางทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมได้เลย และยังมีการวิจารณ์ตนเองในรูปแบบซ้ำเดิมว่า ตั้งแต่การประชุมสมัชชา 4 (ปี 2525) เป็นต้นมา ในระยะสมัยความรับผิดชอบของตนเกิดความพ่ายแพ้ทางการเมือง และเพลี่ยงพล้ำทางการทหาร โดยไม่อาจมีการประชุมสมัชชาครั้งที่ 5 ได้สำเร็จ และยืดเวลาออกไปอย่างเนิ่นนานจนเกิดความแตกแยกระส่ำระสาย ไม่เป็นเอกภาพ จนถึงขั้นมีสมาชิก พคท. บางส่วนจะจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาใหม่ และมีสมาชิก พคท. บางคนวิจารณ์ว่า เมื่อ ธง แจ่มศรี ไม่มีความสามารถเพียงพอ ทำไมไม่ลาออกจากการเป็นเลขาธิการพรรคฯ เสีย จะได้เปิดทางให้คนที่มีความพร้อมจะต่อสู้ได้เข้าแบกรับภารกิจทางประวัติศาสตร์ต่อไป การดำรงอยู่ของ ธง แจ่มศรี ที่ขาดการชี้นำการปฏิบัติ

ปฏิวัติที่แจ่มชัด จึงเป็นที่กังขาของสมาชิก พคท. บางส่วน ขณะเดียวกัน สมาชิก พคท. จังหวัดน่าน บางส่วนเห็นว่า ธง แจ่มศรี ยังเป็นผู้นำที่มีศักยภาพ และดำเนินการการชี้นำได้ถูกต้องแล้ว เพราะหากเร่งร้อนที่จะจัดประชุมสมัชชา 5 ท่ามกลางความขัดแย้งเรื่องการวิเคราะห์สังคมไทย ก็มีแต่จะสร้างความแตกแยก และเสียหายต่อกระบวนการของชนชั้นกรรมาชีพมากกว่าจะเป็นผลดี ที่สำคัญสมาชิก พคท. จังหวัดน่านบางคนยังได้ให้ความเห็นว่า นี่คือนโยบาย และยุทธวิธีอันชาญฉลาดของ ธง แจ่มศรี ที่ยอมตนเป็นหลักศิลากลางน้ำเชี่ยว ด้วยการยืนหยัด และประพฤติคุณธรรมปฏิวัติเป็นแบบอย่างของชาวคอมมิวนิสต์แท้ ที่เห็นว่า *"การต่อสู้ทางการเมืองไม่ใช่เรื่องสมัครเล่น แต่เป็นเรื่องสมัครใจที่ต้องทำไปตลอดชีพ"* ซึ่งการไม่ชี้นำท่ามกลางความขัดแย้งเป็นการลดกระแสการเลือกข้างที่จะนำมาซึ่งการปะทะกันเองภายในพรรค และอาจทำให้พรรคไม่เป็นเอกภาพหนักหน่วงขึ้นกว่าเดิม พร้อมทั้งจะตกเป็นเหยื่อและเพลี่ยงพล้ำจาก *"การยุแหย่ แบ่งแยก และทำลาย"* อันเป็นเล่ห์กลของชนชั้นกดขี่ขูดรีดได้ การที่ ธง แจ่มศรี เลือกใช้วิธีการถ่อมตัว สามัคคี และการกระตุ้นให้เกิดการศึกษา เรียนรู้ ยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ จึงเป็นการคิดที่รอบคอบ และรอบด้านว่า ความขัดแย้งของสมาชิก พคท. ที่ผ่านมา ล้วนเกิดจากความอ่อนด้อยในการศึกษาลัทธิมาร์กซ ซึ่งเป็นปัญหาในระดับโลกทัศน์ จึงเกิดการแปรเปลี่ยนจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไปเป็นรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น และตกเป็นเครื่องมือด้านรูปการจิตสำนึกของชนชั้นอื่นอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเห็นว่า การที่สมาชิก พคท. บางส่วนได้เปลี่ยนสีแปรธาตุ ยอมจำนน และยอมรับใช้ชนชั้นกดขี่ขูดรีดนั้น เป็นอันตรายต่อการต่อสู้ทางชนชั้นที่ใช้ชีวิตเป็นเดิมพัน

จากแนวคิด และการปฏิบัติดังกล่าวของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านบางคน ก็ได้ถูกโต้แย้ง คัดค้านจากสมาชิก พคท. บางคนเช่นกัน โดยเห็นว่า การปฏิบัติเช่นนั้นสะท้อนรูปการจิตสำนึกของชนชั้น ศักดินา ไม่เชื่อมั่นในพลังมวลชน และเป็นเครื่องมือรับใช้ชนชั้นปกครอง ถึงกับประเมินสภาพสมาชิก พคท. เหล่านี้ว่าเป็นเพียง "อดีตสหาย" "อดีตสมาชิก พคท." ที่ไม่มีรูปการจิตสำนึกปฏิวัติใด ๆ หลงเหลืออีกแล้ว และอาจเป็นอันตรายต่อมวลชนและขบวนการปฏิวัติส่วนใหญ่อีกด้วย

ปัจจุบัน ผู้เขียนยังพบว่า สมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิก และกลุ่มต่อต้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปัจจุบัน

กลุ่ม	จำนวนคน	การแสดงออกของรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. ปัจจุบัน		
		ระบบคิด	การปฏิบัติ	ผลของการปฏิบัติ
เด็ดเดี่ยว	3 (13.63%)	สร้างพรรคด้วยลัทธิมาร์กซ	- ใช้ลัทธิมาร์กซ - จัดกลุ่มศึกษาลัทธิมาร์กซ - เคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมือง - ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้งของ พคท. - มีสมาชิกใหม่	- มีสมาชิกใหม่
ลังเล	5 (22.73%)	รอการชี้นำจากพรรค และรอให้มวลชนตื่นตัวก่อน	- ใช้ลัทธิมาร์กซตามความรู้เดิม - ติดตามข่าวสาร/สถานการณ์ - ไม่อ่านทฤษฎีลัทธิมาร์กซเพิ่มเติม - ไม่มีกลุ่มศึกษาที่แน่นอน - ไม่ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้งของ พคท. - ไม่เข้าหามวลชน	- ไม่มีสมาชิกใหม่
ละเลิก	12 (54.55%)	ไม่จำเป็นต้องมี พคท. อีก	- มุ่งสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ - ใช้ระบบคิดอื่น - รำลึกวันคืนเก่า ๆ - ปฏิเสธชีวิตหน่วยจัดตั้งของ พคท.	- ไม่มีผลสะเทือนทางการเมืองที่เป็นอันตรายต่อชนชั้นกดขี่ขูดรีด
ต่อต้าน	2 (9.09%)	แนวคิดแบบ พคท. และลัทธิมาร์กซเดิมใช้ไม่ได้แล้วกับสถานการณ์ปัจจุบัน	- ใช้ลัทธิมาร์กซทำลายลัทธิมาร์กซ - หักล้างหลักการพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ - ไม่ส่งเสริมความสามัคคี - ร่วมมือกับกิจกรรมทางการเมืองของชนชั้นปกครอง - ดำเนินกิจกรรมอุปถัมภ์ และการสังคมสงเคราะห์	- มวลชนปฏิวัติเดิมรอรับการอุปถัมภ์ และการชี้นำ - ไม่มีกลุ่มศึกษาทฤษฎีลัทธิมาร์กซ

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. จังหวัดน่าน ได้แปรเปลี่ยนไปเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิก และกลุ่มต่อต้าน โดยในกลุ่มเด็ดเดี่ยว ยืนหยัดรูปการจิตสำนึก-ชนชั้นกรรมาชีพ ใช้ลัทธิมาร์กซชี้นำการปฏิบัติทางสังคม เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 13.63 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มลังเล ใช้ลัทธิมาร์กซตามความรู้เดิมในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนเอง ไม่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 22.73 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มละเลิกรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ และมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น ที่ไม่เพียงแต่พูดลัทธิมาร์กซตามความทรงจำได้ ยังมีการพูด และเผยแพร่รูปการจิตสำนึกอื่นกลบทับลัทธิมาร์กซที่ตนเคยยึดถือไปแล้ว ซึ่งมีทั้งการนับถือเจ้าแม่กวนอิม ศาสนาพุทธ โชคชะตาชีวิต และดำเนินชีวิตแบบนายทุน กระทั่งคิดว่าไม่มีการต่อสู้ทางชนชั้นอีกแล้ว คิดเป็น 54.55 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มต่อต้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หักล้างหลักการพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ ร่วมมือกับชนชั้นปกครองและทำงานเป็นสายข่าวให้ภาครัฐ คิดเป็น 9.09 เปอร์เซ็นต์ จึงถือได้ว่าสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มีทั้งกลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิก ซึ่งหันหลังให้กับการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ และกลุ่มต่อต้านผู้ที่น่าจะเป็นอันตรายต่อขบวนการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพอีกด้วย โดยสามารถจัดทำเป็นแผนภูมิรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ได้ดังนี้

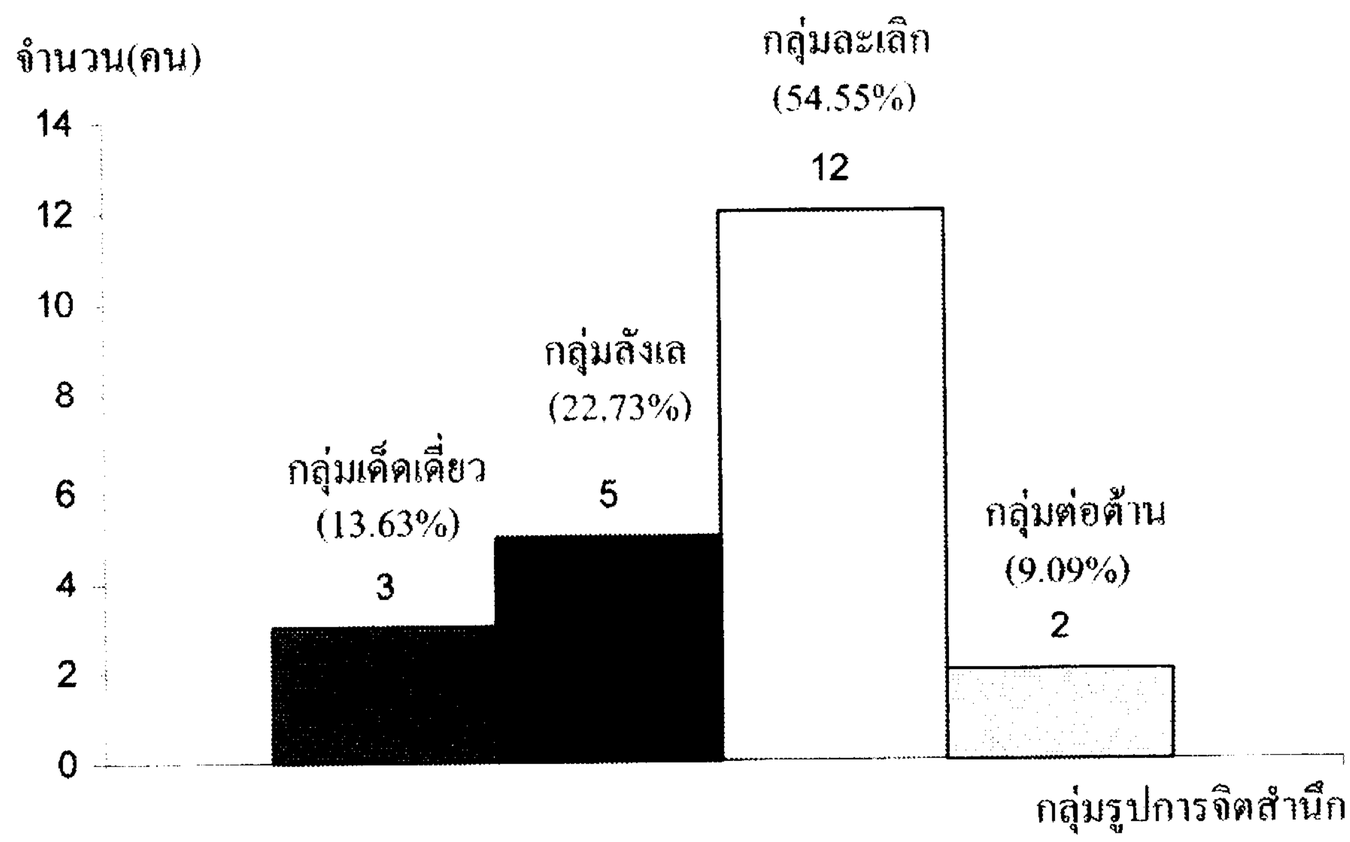

ภาพที่ 7 แสดงกลุ่มของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปัจจุบัน (ปี 2550)

เชิงอรรถ

[1] พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2526.

[2] รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ เป็นกระบวนทัศน์หรือระบบคิดของชาวคอมมิวนิสต์ โดยถือตามหลักของลัทธิมาร์กซที่เห็นว่า ชาวคอมมิวนิสต์เป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพในการนำชนชั้นกรรมกร ชาวนา ทำการปฏิวัติยึดอำนาจรัฐจากชนชั้นกดขี่-ขูดรีดและเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์

[3] ศึกษาเพิ่มเติมได้จาก สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. 2545. การประชุมวิชาการเรื่อง 60 ปี พคท. ว่าด้วยบทเรียนทางประวัติศาสตร์. **สืบสาน.** และประจวบ อัมพะเศวต. 2546. **พลิกแผ่นดิน ตอน ขบวนการสังคมนิยมในไทย.** กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

[4] จุดมุ่งหมายของ พคท. ในแต่ละขั้น จะกำหนดขึ้นโดยการประชุมสมัชชาของพรรคฯ เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ภารกิจ และการปฏิบัติในแต่ละ-ระยะ ตามระเบียบการของ พคท.

[5] รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat Class Consciousness) เป็นเนื้อหาสาระของระบบความคิด ชนชั้นกรรมาชีพที่เกิดขึ้นจากสถานะของการผลิตในสังคม และได้ก่อรูปเป็นทฤษฎีและการปฏิบัติปฏิวัติอย่างมีระเบียบแบบแผน อันเป็นที่มาของการยึดถือเป็นอุดมการณ์ที่มุ่งหวังต่อชนชั้นกรรมาชีพโดยที่ชนชั้นอื่น ๆ สามารถดัดแปลงตนเองให้ยืนอยู่บนผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพได้

[6] บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546ข. **บทนิพนธ์คลาสสิค เลนิน สตาลิน ว่าด้วยลัทธิ-มาร์กซ ลัทธิเลนิน.** กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

[7] โลกทัศน์ หมายถึง ระบบคิดในการอธิบายกฎเกณฑ์ของการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ พัฒนา และแปรเปลี่ยนไปของโลกภววิสัย ทั้งธรรมชาติ สังคม และความคิด ซึ่งโลกทัศน์เป็นระบบคิดในระดับมหภาค

[8] ชีวทัศน์ หมายถึง ระบบคิดในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับโลกทัศน์ ซึ่งชีวทัศน์เป็นระบบคิดและการปฏิบัติระดับจุลภาค

[9] ศึกษารายละเอียดได้จาก เซียวฟง, 2000. อรุณ โรจนสันติ, แปล. 2546. **2 ลัทธิในรอบ 100 ปี ทุนนิยมและสังคมนิยม.** กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ. แปลจาก เซียวเฟิง. 2000. **2 ลัทธิในรอบ 100 ปี.**

[10] ที่ประชุมสมัชชา. ม.ป.ป. **ระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับผ่านการอนุมัติของที่ประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4.** (อัดสำเนา)

[11] กองทหารบ้าน เป็นกองทหารอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ที่เป็นชาวไร่ ชาวนา ติดอาวุธทั้งชายและหญิง มีหน้าที่อยู่เวรยามในหมู่บ้าน ลาดตระเวนระวังภัยทางการทหารของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะเข้ามาจู่โจมทำลายฐานที่มั่น และคุ้มกันประชาชนในการผลิตเลี้ยงชีพ

[12] คณะกรรมการอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์, 2550: 5.

[13] เป๊อะหรือเก่อ คือ ภาชนะของชาวม้ง ใช้สำหรับใส่ผลผลิต แล้วสะพายหลัง

[14] สหายสิทธิ์พยัคฆ์ (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายสิทธิ์พยัคฆ์ ในอดีตเป็นสมาชิก พคท. ที่มีบทบาทในโรงเรียนการเมืองการทหาร 7 สิงหาฯ ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ปัจจุบันยังมีบทบาทการเคลื่อนไหวทางสังคมอยู่

[15] สหายบันลือยุทธ์ (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายบันลือยุทธ์ ในอดีตเป็นสมาชิก พคท. ที่มีบทบาทนำของ พคท. และเป็นนักปฏิวัติที่ทุ่มเทเสียสละ ปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับลัทธิมาร์กซ แต่ไม่ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากอยู่ในวัยชราภาพแล้ว

[16] ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน เรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน. หน้า 101-137.

[17] สหายคำแข (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายคำแข ในอดีตเป็นสมาชิก พคท. ที่ต่อสู้อย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยว มีบทบาทสำคัญต่อขบวนการของนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย ปัจจุบันอยู่ในวัยชราภาพแล้ว

[18] สหายปองปอย (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายปองปอย ในอดีตเป็นสมาชิก พคท. ที่ยืนหยัดต่ออุดมการณ์ลัทธิมาร์กซอย่างกล้าหาญ ก่อนเข้าป่า มีอาชีพรับจ้าง ที่เมื่อดัดแปลงรูปการจิตสำนึกแล้ว ได้เป็นคนสำคัญในขบวนการของ พคท. จังหวัดน่าน ในการสู้รบในแนวหน้าอย่างเด็ดเดี่ยว ปัจจุบันสหายปองปอยยังเข้าร่วมกิจกรรมงานรำลึกของ พคท. อย่างต่อเนื่อง

[19] สหายรำเพลิน (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายรำเพลิน ในอดีตเป็นผู้ตื่นตัวจากการปลูกฝังแนวความคิดเพื่อความเป็นธรรมจากสังคมของครอบครัว ซึ่งเป็นครอบครัวนักปฏิวัติ ปัจจุบันทำงานเลี้ยงดูครอบครัวเป็นหลัก

[20] สหายสีดอกคูณ (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายสีดอกคูณ ในอดีตมีบทบาทสำคัญต่อขบวนการของ พคท. มีความสามารถและนำการต่อสู้อย่างกล้าหาญ ปัจจุบันมุ่งสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

[21] สหายฟ้าแจ้ง (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายฟ้าแจ้ง ในอดีตมีบทบาทสำคัญต่อขบวนการของ พคท. มีความสามารถและนำการต่อสู้อย่างกล้าหาญ ปัจจุบันมุ่งสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

[22] นโยบาย 66/2523 เป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ โดย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2523 และนโยบาย 65/2525 เป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 65/2525 เรื่อง แผนรุกทางการเมืองเพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ โดย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2525

[23] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน คณะทำงานอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์ (2548) และ สิริลักษณ์ จันทวงศ์ (2549)

[24] เอกสารสรุปงาน 20 ปี (สมัชชา 3-สมัชชา 4) เป็นเอกสารภายในของ พคท.

[25] สหายผงนัว (นามสมมติ), 2550: สัมภาษณ์. สหายผงนัว ในอดีตเป็นสมาชิก พคท. ที่มีบทบาทในด้านงานมวลชน ปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับลัทธิมาร์กซ แต่ไม่ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางสังคม

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2527). จิตสำนึกของชาวนา: ทฤษฎี และแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง-ประเทศไทย.

กองบรรณาธิการไฟลามทุ่ง. (2550). ประกายไฟลามทุ่ง. (online). Available: http://firelamtung.com/index.php? option=com-content& task=view&id=75&Itemid=1. 1 พฤศจิกายน 2550.

คณะกรรมการอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์. (2550). คู่มืออนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์ จ.น่าน รวมประวัติ เนื้อหา และภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์ทองกมล จำกัด.

คณะทำงานอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์. (2548). ตำนานดาวพราวไพรที่ภูแวภูพยัคฆ์ เรื่องราวในป่าเขาลำเนาไพรจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: อาร์ต เอ็จ กราฟฟิค.

คาร์ล มาร์กซ์ และ เฟรเดอริก เองเกลส์. (1974). แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ.

เจ.วี.สตาลิน. (2520). รากฐานลัทธิเลนิน (คำบรรยายที่มหาวิทยาลัยสเวิร์ดลอฟ). พระนคร. แปลจาก วี.ไอ.เลนิน. 1973. ปัญหาลัทธิเลนิน ฉบับแปลภาษาจีน. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ประชาชน.

ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. (2547). โครงการอันเนื่องจากจากพระราชดำริ: การสถาปนาพระราชอำนาจนำ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต (มานุษยวิทยา), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชมรมหนังสือผาลาด. (2519). บทสนทนาว่าด้วยเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ บทสนทนาของมาร์กซ เองเกลส์ และเลนิน. กรุงเทพฯ: คมอักษรการพิมพ์.

ชาญ กรัสนัยปุระ. (2545). วัฒนาการสังคมนิยม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

เซียวฟง, 2000. อรุณ โรจนสันติ, แปล. (2546). 2 ลัทธิในรอบ 100 ปี ทุนนิยมและสังคมนิยม. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ. แปลจาก เซียวเฟิง. 2000. 2 ลัทธิในรอบ 100 ปี.

ตามไท ดิลกวิทยรัตน์. (2544). คอมมิวนิสต์ในการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ที่ประชุมสมัชชา. (ม.ป.ป). ระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับผ่านการอนุมัติของที่ประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4 และฉบับสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 3. (อัดสำเนา)

ธิกานต์ ศรีนารา. (2548). ความขัดแย้งทางความคิดในขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยระหว่าง พ.ศ. 2519-2525. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธิดา ถาวรเศรษฐ์ และ เหวง โตจิราการ. (2526). ป่าแตก ความเป็นจริงบางส่วนของการประชุมสมัชชาฯ 4 พคท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิฆเณศ.

บุญศักดิ์ แสงระวี. (2546ก). เศรษฐศาสตร์การเมืองพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

_____. (2546ข). บทนิพนธ์คลาสสิค เลนิน สตาลิน ว่าด้วยลัทธิมาร์กซ ลัทธิเลนิน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

_____. (2547). บทนิพนธ์คลาสสิค หลิวซ่าวฉี ว่าด้วยการฝึกฝนของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

_____. (2549). ความจัดเจนทางประวัติศาสตร์ของเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ประจวบ อัมพะเศวต. (2546). พลิกแผ่นดิน ตอน ขบวนการสังคมนิยมในไทย. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม. (2526). การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ เรื่องการก่อตัว พัฒนาการ และผลกระทบของขบวนการสังคมนิยมในประเทศไทย หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง พ.ศ. 2526. รายงานผลการวิจัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พอพันธ์ อุยยานนท์. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กับบทบาทการลงทุนทางธุรกิจ ในการต่อสู้ของทุนไทย: การเมือง วัฒนธรรม เพื่อความอยู่รอด. 2549. ผาสุก พงษ์ไพจิตร, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: มติชน.

นิรนาม. (2528). สรุปงาน 20 ปี (สมัชชา 3-สมัชชา 4). อัดสำเนา

เหมาเจ๋อตง. (2544). นิพนธ์สองบทว่าด้วยการปฏิบัติ ว่าด้วยความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ: เมตตาการพิมพ์.

_____. (2545ก). บทนิพนธ์คัดสรร ชุดที่สอง ว่าด้วยรัฐบาลรวมและการศึกษาและสถานการณ์. กรุงเทพฯ: ศรีอักษร.

_____. (2545ข). บทนิพนธ์คัดสรร ชุดที่สาม ว่าด้วยงานวัฒนธรรม คำปราศรัยในชมรมสัมมนาศิลปะวรรณคดีที่เยนอาน. กรุงเทพฯ: เจริญราษฎร์.

วี.ไอ.เลนิน. (2523). นิพนธ์สามบทว่าด้วยการลุกขึ้นสู้และสงครามจรยุทธ์. กรุงเทพฯ: อักษรไทยการพิมพ์.

วี.ไอ.เลนิน. (2519). รัฐกับการปฏิวัติ (คำสอนลัทธิมาร์กซว่าด้วยรัฐกับภาระหน้าที่ของชนชั้นกรรมาชีพในการปฏิวัติ). แปลจาก วี.ไอ.เลนิน. (1972). สรรนิพนธ์เลนิน เล่ม 3 ฉบับภาษาอังกฤษ. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ประชาชน.

_____. (ม.ป.ป). โรคไร้เดียงสา "ฝ่ายซ้าย" ในขบวนการคอมมิวนิสต์. กรุงเทพฯ: คนไทย. แปลจาก วี.ไอ.เลนิน. (1972). สรรนิพนธ์เลนิน เล่ม 4 ฉบับภาษาจีน. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ประชาชน.

_____. (ม.ป.ป.). สุรเสกข์ สุวิชญา, แปล. (2526). What is to be done? จะทำอะไรดี?. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองศิลป์การพิมพ์.

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. (2550). (online). Available: http://somsakj.blogspot.com/.

สวี ฉง เวิน. (2543). ลักษณะเฉพาะแห่งยุคของทฤษฎีว่าด้วยธาตุแท้แห่งสังคมนิยมของเติ้งเสี่ยวผิง. กรุงเทพฯ: แสงสว่างการพิมพ์.

สหายคำแข (นามสมมติ). 2550: สัมภาษณ์. 23 กันยายน 2550.

สหายบันลือยุทธ์ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 22 และ 26 พฤษภาคม 2550.

สหายปองปอย (นามสมมติ). 2550: สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2550.

สหายฟ้าแจ้ง (นามสมมติ). 2550: สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2550.

สหายผงนัว (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 27 กันยายน 2550.

สหายรำเพลิน (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2550.

สหายสิทธิ์พยัคฆ์ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2550.

สหายสีดอกคูณ (นามสมมติ). 2550: สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2550.

สิริลักษณ์ จันทวงศ์. (2549). ขึ้นสู้บนภูพยัคฆ์. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2545). การประชุมวิชาการเรื่อง 60 ปี พคท. ว่าด้วยบทเรียนทางประวัติศาสตร์. สืบสาน.

_____. (2550). ประวัติการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สนาม ศิลปวัฒนธรรม. 28(6) : 142-157.